

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Iveta Fišerová

**Ukrajinská menšina v České republice po roce 1989 očima české
veřejnosti**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Tomáš Bursík

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Iveta Fišerová

**Ukrainian Minority in the Czech Republic after 1989 through the
Eyes of the Czech Public**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Mgr. Tomáš Bursík

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 14. června 2013

Iveta Fišerová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Tomáši Bursíkovi, vedoucímu mé bakalářské práce, za trpělivost a cenné připomínky. Můj dík patří též Mgr. Liboru Svobodovi, Ph.D., za podnětné rady.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá postojem české veřejnosti vůči ukrajinské menšině po pádu Železné opony, tedy po roce 1989. Sleduje vzájemné vztahy národů dané historickými vazbami, popisuje jednotlivé imigrační vlny Ukrajinců na naše území, věnuje se objasnění nových poměrů na Ukrajině po nabytí samostatnosti především z hospodářského hlediska. V další části se práce zabývá postavením ukrajinské menšiny v České republice, charakterizuje ukrajinskou migrační komunitu, její kulturu a zvyky. Objasňuje způsoby integrace Ukrajinců, možnosti legalizace jejich pobytu.

Klíčové pojmy

Česko-ukrajinské vztahy, imigranti, kvantitativní výzkum, menšiny, migrace, práce, Ukrajinci.

Annotation

This thesis deals with the attitude of Czech public against the Ukrainian minority after the fall of the Iron Curtain, after 1989. It follows the relationship of nations of the historical ties, describes the wave of Ukrainian immigration to our country, is devoted to explain the new situation in Ukraine after its independence primarily in economic terms. The next part deals with the position of the Ukrainian minority in the Czech Republic, characterized by Ukrainian migrant community, its culture and customs. Explains how the integration of Ukrainians, the legalization of their stay.

Key words

Czech-Ukrainian relations, immigrants, quantitative research, minorities, migration, labor, Ukrainians.

OBSAH

ÚVOD	8
1. STRUČNÉ DĚJINY ČESKO-UKRAJINSKÝCH VZTAHŮ	10
1.1. Od počátků do vypuknutí první světové války	10
1.2. Léta první světové války	12
1.3. Neúspěšný boj za nezávislost	13
1.4. Období První republiky	14
1.5. Léta omezené svobody	15
1.6. Nové začátky	16
2. HOSPODÁŘSTVÍ NA UKRAJINĚ	17
3. POSTAVENÍ UKRAJINSKÉ MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICE.....	18
4. BOJ S NELEGÁLNÍ MIGRACÍ.....	22
4.1. Na úrovni Evropské unie.....	22
4.2. Na úrovni České republiky.....	23
4.3. „Klientský systém“	24
5. MIGRACE KVALIFIKOVANÝCH PRACOVNÍKŮ Z UKRAJINY	26
6. SOUČASNÝ ŽIVOT UKRAJINSKÉ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE.....	28
7. NABÝVÁNÍ ČESKÉHO OBČANSTVÍ	32
8. VÝZKUM	34
8.1. Druh výzkumu, sběr dat	34
8.2. Vlastní dotazník.....	34
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53
Seznam použitých českých zdrojů.....	53
Seznam použitých internetových zdrojů	53
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	55
Seznam grafů.....	55
Seznam tabulek.....	55
Seznam příloh.....	55
PŘÍLOHA A: ZADÁNÍ DOTAZNÍKU	I

ÚVOD

Problematika migrace v České republice získala po změně politického režimu v roce 1989 na významu. Hranice naší země se otevřely imigrantům z mnoha zemí světa a jejich příliv ovlivnil demografickou skladbu České republiky.

Ve své práci se budu zabývat především problematikou ukrajinské menšiny. Toto téma je mi blízké především z důvodu rodinných vazeb. Můj otec se narodil v Podkarpatské Rusi (dříve Sovětský svaz), v malé vesnici poblíž okresního města Mukačevo. Po obsazení Zakarpatské Ukrajiny Maďarskem se před vojenskou povinností v proněmecky orientované maďarské armádě zachránil ilegálním přeběhnutím do formující se vojenské jednotky Ludvíka Svobody. S východní frontou pak postupoval v osvobozujících bojích přes stěžejní bitvy u Sokolova a na Dukle až ke konečnému vítězství v roce 1945. Po 2. světové válce se otec natrvalo usadil v České (tehdy Československé) republice, vystudoval vysokou školu a založil vlastní rodinu. Po celý život však udržoval velmi úzké a vřelé vztahy se svou ukrajinskou rodinou — rodiči a čtyřmi sourozenci — a své děti učil lásce a úctě k vlastním kořenům. Od raného dětství jsem tedy vnímala mentalitu tohoto jedinečného etnika. Při svých cestách k ukrajinské rodině jsem poznala realie této země se všemi jejími klady i zápory.

Imigrační vlna Ukrajinců po roce 1989 do tehdejšího Československa přinesla nový — a ne příliš lichotivý — obraz tohoto etnika. Jejich působení u nás bylo spojováno s nárůstem kriminality, na Ukrajince bylo nazíráno jako na lidi „podřadné“ sorty s nízkou životní i kulturní úrovní. Tento obraz byl však v přímém rozporu s mými vlastními zážitky a zkušenostmi, které jsem posbírala při svých četných cestách na Ukrajinu k rodině či při turistických pobytech. V kontextu se všeobecným pohledem na Ukrajince jsem se i já sama zpočátku zdráhala přiznat svůj původ. S postupem let se však moje vnitřní odmítání změnilo. Jsem hrdá na svoje kořeny a k Ukrajině a k jejím obyvatelům cítím silnou vazbu.

Můj osobní vývoj v otázce ztotožnění se s mým ukrajinským původem mě vedl k bližšímu zkoumání této menšiny u nás — především z hlediska jejího obrazu u české veřejnosti s postupem let. Ve své práci se nejprve zaměřím na dějinný vývoj česko-ukrajinských vztahů, jednotlivé historické imigrační vlny Ukrajinců na naše území, objasním politické a ekonomické poměry na Ukrajině coby hlavní příčiny ukrajinské migrace. V další části práce se zaměřím na postavení ukrajinské migrační komunity v České republice a na zákonné podmínky pro získání našeho státního občanství.

Zásadní část mé bakalářské práce tvoří výzkumná práce, jejímž cílem je zjištění názoru a veřejného mínění českých občanů na ukrajinskou menšinu v České republice. Pro svůj záměr jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu — konkrétně metodu dotazníku. Ze studia mnoha pramenů v práci citovaných i na základě osobních zkušeností bylo prvotní vnímání ukrajinské menšiny po pádu Železné opony spíše negativní. Cílem této práce je zjištění, zda tento trend v naší společnosti stále přetrvává, či zda v průběhu let dospěla naše společnost k větší míře tolerance ukrajinských občanů u nás.

1. STRUČNÉ DĚJINY ČESKO-UKRAJINSKÝCH VZTAHŮ

Mluvíme-li o Ukrajincích z pohledu dějin¹, je dobré uvědomit si, že tento termín je poměrně mladý. Zpočátku převažoval termín Rusín, v XIX. věku určený převážně pro Ukrajince z habsburských území Haliče², Bukoviny³ a tzv. Uherské Rusi⁴. Později přibyl ještě termín Malorus určený pro Ukrajince z východních území přičleněných k Rusku.⁵

1.1. Od počátků do vypuknutí první světové války

Do roku 1914 byla ukrajinská komunita v českých zemích malá. První kontakty obyvatelstva českých zemí a dnešní Ukrajiny můžeme sledovat již od raného středověku a souvisely převážně s válečnými událostmi. Od XVI. věku zpráv o Ukrajincích na území českých zemí přibývá. Za zmínku stojí např. příchod valašské pastevecké skupiny z východních Karpat na severovýchodní Moravu. Přinesli s sebou zejména rumunské a ukrajinské nářeční a etnické prvky, které se v silně redukované podobě zachovaly až do XX. věku, kdy jazykovědci rozpoznali např. ukrajinské zdroje lidového pojmenování řady rostlin na Valašsku. Od konce XVI. věku po dobu asi jednoho sta let můžeme sledovat studium určitého počtu osob z ukrajinských a běloruských území polsko-litevského státu na

---

¹ Ačkoli by bylo jistě zajímavé a přínosné ponořit se hlouběji do ukrajinských dějin nejenom na území českých zemí, rozsah a účel této práce tomu nedovolují. Pro více informací možno odkázat na třísvazkové Dějiny východních Slovanů od Josefa Macůrka a Nejnovější dějiny Ukrajiny od Oleksandra Bojka:

MACŮREK, Josef. *Dějiny východních Slovanů*. Díl 1, Do doby Petra Velikého. Praha: Melantrich, 1947, 284 s.

MACŮREK, Josef. *Dějiny východních Slovanů*. Díl 2, Od Petra Velikého do poloviny 19. století. Praha: Melantrich, 1947, 214 s.

MACŮREK, Josef. *Dějiny východních Slovanů*. Díl 3, Od poloviny 19. století do počátku 20. století. Praha: Melantrich, 1947, 210 s.

BOJKO, Oleksandr a Vladimír GONĚC. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997, 267 s., [16] s. obrazových příloh. ISBN 80-7217-031-7.

² Historická oblast v jihovýchodním Polsku a západní Ukrajině, správním střediskem Lvov. Zaujímá severní podhůří Karpat od horní Visly na západě po horní Prut na východě. Řeka San dělí Halič na Poláky obývanou západní část s Krakovem a východní část osídlenou převážně Ukrajinci.

³ Historické území v severovýchodních Karpatech, nyní v Černivické oblasti Ukrajiny (Pivnična Bukovyna, Severní Bukovina) a v okrese Suceava v Rumunsku (Jižní Bukovina).

⁴ Těž Podkarpatská Rus, Karpatská Rus, Zakarpatská Ukrajina. Dnes součástí Ukrajiny.

⁵ ZILYNSKYJ, Bohdan. *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*. Česko: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 2002, s. 6. ISBN 80-903164-1-7.

jezuitských vysokých školách v Praze a Olomouci. Tito studenti pravoslavného i řecko-katolického vyznání se po několika letech obvykle vrátili nazpět, kde využili svého vzdělání. V XVIII. věku četnost pobytů Ukrajinců v českých zemích klesala. Více dokladů o vzájemných kontaktech máme od počátku XIX. věku, kdy se začal utvářet moderní ukrajinský jazyk, umělecká literatura a zárodky národního vědomí. Roku 1814 byl publikován první český překlad z ukrajinštiny, jednalo se o text lidové písně. Od 60. let XIX. věku se Praha stala častým cílem Ukrajinců převážně z Haliče a Bukoviny. Míru rozvoje všech složek českého národního života vnímali tito návštěvníci po dlouhá desetiletí jako těžko dosažitelný vzor. Nezávisle na návštěvách Ukrajinců se rozvíjela i trvalejší migrace, opět převážně z habsburských území. Většinou se jednalo o příslušníky inteligence. Na počátku 80. let XIX. věku se dva z nich stali učiteli na pražských vysokých školách. Jednalo se o Ivana Horbačevského (Ivan Horbačevskij, Jan Horbaczewski), který se stal profesorem lékařské chemie na zdejší české univerzitě, a Ivana Puljuje (Ivan Puljuj, Johann Puluj), který se stal profesorem fyziky a elektrotechniky na německé technice. Oba se postupem času stali na svých vysokých školách rektory. Puljuj stál dokonce na pokraji objevu elektrodových paprsků, které významně poznamenaly lékařství, ale předstihnul ho Wilhelm Konrád Röntgen. Oba se angažovali o vytvoření ukrajinské odborné terminologie v příslušných vědeckých oborech, podporovali snahy o založení ukrajinské univerzity ve Lvově a usilovali o zrovnoprávnění ukrajinštiny v Rusku. Stali se na dlouhou dobu spoluzakladateli a neoficiálními představiteli ukrajinské kolonie v Praze. XIX. věk byl dobou vzájemného poznávání českého a ukrajinského národa. Na sklonku XIX. věku se největším českým znalcem ukrajinské problematiky stal amatérský etnograf František Řehoř⁶, který získal do pražských muzejních sbírek veliké množství knih, novin a různých národopisných předmětů. Přitažlivá byla, kvůli absenci podobné školy v Haliči, příbramská báňská akademie. Roku 1897 založili její ukrajinští studenti první ukrajinský spolek v českých zemích, pojmenovaný Vatra. Roku 1905 vzrostl počet příchozích z východní Ukrajiny. Kromě vysokoškolských studentů přicházeli do českých zemí i příslušníci haličské inteligence a dělníci za prací.⁷

---

⁶ Blíže viz KALETA, Petr. *Cesta do Haliče: František Řehoř a poznání života východní Haliče ve druhé polovině 19. století*. Olomouc: Votobia, 2004, 266 s., [32] s. obr. příl. ISBN 80-7220-174-3.

⁷ ZILYNSKYJ, Bohdan, *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*, s. 6–15.

1.2. Léta první světové války

V letech první světové války počet Ukrajinců v českých zemích narůstal v důsledku příchodů ukrajinských uprchlíků z válkou postižených Haliče a Bukoviny. Uprchlíci byli zpočátku ubytováni po skupinách v obcích. Brzy začaly být pro uprchlíky budovány velké barákové tábory v Ostravě, Moravské Třebové, Uherském Hradišti a především v Chocni. S českými zeměmi byl spojen i tábor v Gmündu v Horních Rakousích, odkud někteří uprchlíci odcházeli za prací do Čech nebo byli přemísťováni do tamějších táborů. Nejvýznamnějším táborem v Českých zemích se stala Choceň. Zřízen byl na podzim roku 1914 a zpočátku tvořili většinu jeho obyvatel Poláci. Od počátku roku 1916 však postupně narůstal podíl Ukrajinců z Haliče, Bukoviny a též z Volyně, když odtamtud musela rakouská armáda ustoupit po dílčích úspěších z roku 1915. Koncem třetího roku války žilo v choceňském táboře asi 9 000 Ukrajinců. Vzhledem ke své velikosti a specifičnosti získal určitou formu samosprávy. Koncem roku 1917 se část uprchlíků mohla navrátit domů. Posledním velkým seskupením ukrajinských uprchlíků, kteří se nadále nemohli navrátit domů, se od podzimu roku 1917 stal tábor ve Svatobořicích u Kyjova, původně určený pro židovské běžence. Svou funkci plnil až do července roku 1920. Dřívější likvidaci nebylo možné provést, ježto v listopadu roku 1918 vypuknul polsko-ukrajinský konflikt, ve kterém se haličští Ukrajinci pokoušeli uhájit před polskou okupací svůj nezávislý stát, Západoukrajinskou lidovou republiku. V červenci roku 1919 však utrpěli porážku. Další skupinou Ukrajinců v českých zemích byly váleční zajatci z řad ruské carské armády. Tábory pro ně byly zřízeny v Německém Jablonném (dnes Jablonné v Podještědí), Liberci, Mostě a Josefově. Tábory v Josefově, Liberci a Terezíně, určené pro důstojníky, se staly ještě před vypuknutím revoluce v Rusku místem, kde se uskutečňoval proces národního sebeuvědomění části ruských důstojníků ukrajinského původu. Pomoc při jeho uskutečňování poskytoval vídeňský Svaz pro osvobození Ukrajiny, založený na počátku velké války politickými emigranty z ruské části Ukrajiny, kteří odtamtud museli odejít již po roce 1905. Počátky byly skromné. Zřízení knihoven s ukrajinskou literaturou, pěveckého sboru a divadelního kroužku s ukrajinským repertoárem. Podobně tomu bylo i v táboře pro mužstvo v Josefově. Nemalá část důstojníků i vojáků však zůstávala věrná představě o existenci tří větví jediného a jednotného ruského národa, k němuž měli náležet i „Malorusové“. Březnová revoluce v Rusku roku 1917 přinesla do Josefova radikalizaci ukrajinských důstojníků. Poté, co se na Ukrajině začalo rozvíjet hnutí za autonomii, vyzvali zajatce z jiných táborů ke společné podpoře tohoto hnutí. Na podzim roku 1917 začali vydávat psaný týdeník „Naš holos“, který

se stal prvním ukrajinským periodikem v českých zemích. V únoru roku 1918 prohlásili, že se považují za občany a důstojníky ukrajinského státu. Uzavření míru mezi Ukrajinou na straně jedné a Německem a Rakouskem-Uherskem a jejich spojenci na straně druhé umožnilo návrat zajatců domů na Ukrajinu. Ten byl organizován na jaře roku 1918.⁸

1.3. Neúspěšný boj za nezávislost

Na přelomu října a listopadu roku 1918 byla nastolena ukrajinská státnost i na západní Ukrajině. V lednu roku 1919 byly oba celky spojeny v jeden. V Československu počala působit ukrajinská diplomatická mise. Vyvinula veliké úsilí, aby čsl. veřejnost informovala o ukrajinské státně-politické platformě a jejím historickém a kulturním zdůvodnění. Toto úsilí naráželo na protipropagandu četných ruských představitelů a publicistů, kteří hájili jednotu Ruska, především ruského, běloruského a ukrajinského národa. Mezi čsl. veřejností byla značně rozšířena teze, že ukrajinská otázka je jenom protiruskou intrikou Německa a někdejšího Rakouska-Uherska.⁹ V květnu roku 1919 ustoupila na území Československa a byla internována Ukrajinská haličská armáda. Spolu s ní opustil Ukrajinu i určitý počet civilistů. Brigáda se nechala odzbrojit čsl. jednotkami na Podkarpatské Rusi, tehdy Československu ještě právně nepřičtené. V říjnu roku 1918 ji nárokoval pro území západoukrajinského státu jeho tehdy ustanovený parlament. Hlavní část brigády byla brzy odeslána do Německého Jablonného, někteří vojáci se bok po boku s čsl. jednotkami účastnili bojů proti maďarským jednotkám na východním Slovensku. K ubytování ukrajinského sboru v Německém Jablonném byl využit jeden ze zajateckých táborů z roku 1914. Status vojáků však nebyl statusem zajateckým. V táboře strávili dva roky, zůstala zachována struktura jednotky a její vojenská povaha, přiděleno jí bylo jenom symbolické množství zbraní. Další určení jednotky zůstávalo kvůli mezinárodně-politické konstelaci nejasné. Od roku 1920 byly z jejich příslušníků vytvářeny pracovní oddíly, které vykonávaly přidělené práce v civilním i vojenském sektoru. Tímto způsobem se snižoval počet obyvatel základního tábora v Německém Jablonném. Naopak přicházeli noví uprchlíci z Polska zabrané východní Haliče a ukrajinští zajatci z řad někdejší rakousko-uherské armády, do té doby držení na různých místech středovýchodní Evropy a zejména v Itálii. V srpnu roku 1920 přešla čsl. hranice a byla internována další ukrajinská jednotka. Odeslána byla do Růžodole u Liberce.

---

⁸ ZILYNSKYJ, Bohdan, *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*, s. 15–20.

⁹ Tato domněnka pochází již ze druhé poloviny XIX. věku. Blíže viz MACŮREK, Josef, *Dějiny východních slovanů*. Díl 3, Od poloviny 19. století do počátku 20. století, s. 7n.

Roku 1921 byly oba tábory sestěhovány do jediného v Josefově. Změnil se též právní status jednotek, které byly nově podřízeny čsl. důstojníkům. Pokračovala kulturně-osvětová činnost. Na jaře roku 1923 bylo rozhodnuto o osudu východní Haliče, která byla přiřknuta Polsku, aniž by byla zaručena národní práva většiny tamního obyvatelstva. Západoukrajinská emigrační vláda ukončila své vídeňské působení, vojenská emigrace tak ztratila svůj smysl. Roku 1926 byl josefovský tábor zrušen.¹⁰

1.4. Období První republiky

Veliká emigrační vlna přišla na počátku 20. let, kdy ztroskotaly snahy o vytvoření samostatného ukrajinského státu. V letech 1918–1938 docházelo k rozvoji všech složek ukrajinského národního života na území českých zemí. V Praze byly uskutečněny dva ukrajinské vědecké sjezdy. Toto období můžeme rozdělit na dvě části podle míry podpory ze strany čsl. státu. Příznivější bylo období první, spadající do dvacátých let. Následně míra podpory poklesla v důsledku změny čsl. zahraniční politiky. Nadále však Československo zůstávalo pro emigranty dobrým a stabilním útočištěm. Roku 1921 byla v Praze založena Ukrajinská svobodná univerzita. Roku 1923 tamtéž byl založen Ukrajinský vysoký pedagogický institut M. Drahoňanová. Kvůli finančním důvodům trvalo jeho působení pouze deset let. Nejen ukrajínští studenti navštěvovali Ukrajinské studio výtvarných umění, někdy též zvané Ukrajinská akademie. Druhým největším střediskem ukrajinského akademického života se stalo Brno, jehož české vysoké školy Ukrajinci hojně navštěvovali. Vyhledávaná byla též výše zmíněná Příbram. Roku 1922 byla v Poděbradech založena ukrajinská polytechnika. Emigraci samozřejmě netvořila jen inteligence, ale i množství pracujících v zemědělství, jemuž se většina z nich věnovala před odchodem z Ukrajiny, a též dělníků. Část emigrace se po polovině 20. let navrátila domů. Ve 30. letech poznáváme v čsl. vztahu k ukrajinské komunitě určitý odstup. Sociálně-demokratickou orientaci emigrace začala střídat nacionalistická. Roku 1934 čsl. úřady zpřísnily svůj postup vůči nacionalisticky orientovaným předákům ukrajinské emigrace. Důvodem byla jejich spoluúčast na zvýšené činnosti ukrajinského nacionalistického hnutí v Polsku. Část pražských a libereckých aktivistů Organizace ukrajinských nacionalistů (OUN) byla vyšetřována a vypovězena z Československa. V čsl. přístupu k ukrajinské emigraci poznáváme obavy z případných těžkostí ve vztazích s Polskem a později i SSSR. Emigranti se snažili zprostředkovat

---

¹⁰ ZILYNSKYJ, Bohdan, *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*, s. 20–27.

informace o situaci na sovětské Ukrajině čsl. tisku, ale jejich úsilí většinou nepadalo na úrodnou půdu.¹¹

1.5. Léta omezené svobody

Výraznou změnu k horšímu přineslo období od podzimu roku 1938, ještě více pak březen roku 1939 a konečně únor roku 1948. Německý zábor českého pohraničí z října roku 1938 se dotkl i některých středisek ukrajinské emigrace v Československu a došlo tak ke zpřetrhání některých vazeb. Postoj Ukrajinců k událostem následujícím po mnichovské zradě nebyl jednoduchý. Spatřovali v nich nápravu nespravedlností versailleského systému, která by se za čas mohla týkat i Ukrajiny. Doufali tak ve vznik samostatné Ukrajiny, jejíž hranice by byly určeny na základě národnostního principu. Vystřízlivění přineslo až obsazení Karpatské Ukrajiny Maďarskem za zřejmé podpory Německa. Dále přineslo další vlnu emigrace. Další nastala kvůli obsazení západní Ukrajiny SSSR. Před polovinou října roku 1939 přešly záležitosti východních emigrantů pod správu Gestapa. Dále neexistovala platforma česko-ukrajinské spolupráce. Všecky organizace, kladoucí si toto za cíl, byly zrušeny, ježto něco takového by bylo proti zájmům okupantů. Prohlubovala se propast mezi vnímáním SSSR mezi Čechy na straně jedné a Ukrajinci na straně druhé. Po roce 1941 byli i na území Sudet posíláni nuceně na práci obyvatelé Ukrajiny. Menší vlna ukrajinské emigrace jako takové se k nám dostávala k závěru války, kdy utíkala před znovu nastolovanou sovětskou mocí nad Ukrajinou. V únoru roku 1945 postihlo ukrajinskou emigraci nejenom v českých zemích, ale i jinde po světě, neštěstí. Při americkém náletu na Prahu zasáhla jedna bomba budovu Muzea osvobozovacího boje Ukrajiny a způsobila veliké škody na sbírkách. Ve svých důsledcích znamenala konec činnosti tohoto muzea. Do dubna roku 1945 odešlo mnoho Ukrajinců z českých zemí dále na západ. Někteří z těch, kteří zůstali, skončili již 11. května ve spárech sovětských orgánů. Celkem bylo zadrženo a do SSSR deportováno přinejmenším čtyřicet Ukrajinců, převážně z řad inteligence. Přeživší se do Československa mohli navrátit až po roce 1955. V letech 1945–8 přibyli do českých zemí optanti z bývalé Podkarpatské Rusi a obyvatelé některých vesnic ze severovýchodního Slovenska. Též v rámci nejpočetnější reemigrační skupiny, kterou tvořili volyňští Češi, přišli na počátku roku 1947 do českých zemí Ukrajinci nebo osoby ze smíšených česko-ukrajinských rodin. Nová doba nepřála obnově ukrajinských spolků z předválečného období. Výjimkou byl již před rokem 1939 prosovětsky orientovaný kulturní a vzdělávací spolek Prosvita. Místo, které v životě

---

¹¹ ZILYNSKYJ, Bohdan, *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*, s. 28–38.

ukrajinské emigrace před rokem 1939 zaujímala Praha, převzal po roce 1945 Mnichov. Roku 1949 ukončila svou činnost i prosovětská Osvita. Na jaře roku 1950 byla v Československu likvidována řecko-katolická církev. Roku 1947 zahájil své působení obnovený ukrajinistický obor na Karlově univerzitě. Nejvýraznější úlohu při tom sehrál dialektolog a literární historik Ivan Paňkevyč. První poválečné čtvrtstoletí se stalo pro českou ukrajinistiku obdobím rozvoje. Po Stalinově smrti přicházely první opatrné krůčky směrem k obnovení kulturní činnosti Ukrajinců v českých zemích. Někdy byly úspěšnější, jindy narazily na problémy, to když překročily pomyslné hranice toho, co byl režim ochotný ještě tolerovat. V 60. letech v Praze a Karlových Varech byl ukrajinský kulturní život vcelku bohatý. Rok 1968 znamenal přítrž i tomuto. Zůstala však obnovená řecko-katolická církev.¹²

1.6. Nové začátky

K navázání na stav panující za První republiky mohlo dojít až po roce 1989, po příliš dlouhé nucené přestávce. Ukrajinskou organizační základnou v českých zemích se ještě roku 1989 stalo Občanské fórum Ukrajinců, jehož trvání se počítalo v řádu měsíců. Roku 1990 bylo založeno Sdružení Ukrajinců v České republice. Roku 1992 počalo svou činnost v českých zemích velvyslanectví nezávislého ukrajinského státu. Roku 1994 se od Sdružení Ukrajinců v České republice oddělila Ukrajinská iniciativa v České republice, která postupně převzala velikou část činností spojených se spolkovým životem Ukrajinců v České republice. Později přibyl ještě Ukrajinský ženský spolek v České republice. Převážně českou členskou základnu má roku 1991 založená Česká asociace ukrajinistů. Po vzniku samostatné Ukrajiny se setkáváme s výraznou ekonomickou migrací jejích obyvatel převážně ze západní části i do českých zemí.¹³

---

¹² ZILYNSKYJ, Bohdan, *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*, s. 41–68.

¹³ ZILYNSKYJ, Bohdan, *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*, s. 68–70.

2. HOSPODÁŘSTVÍ NA UKRAJINĚ

Ukrajina nebyla nikdy v dějinách hospodářsky silnou zemí. Její území valnou většinu času patřilo větším státům, naposledy SSSR. Za jeho existence (od roku 1922) prožívala Ukrajina obrovskou hospodářskou krizi. Před druhou světovou válkou zmítal zemí obrovský hladomor. Stalin chtěl za každou cenu dodržet cíle sovětské pětiletky v oblasti vývozu do zahraničí a prodal téměř veškeré ukrajinské obilí. Lidé na Ukrajině neměli co jíst, podle odhadů jich při vzniklém hladomoru zemřelo asi deset miliónů, byl nejednou zaznamenán i kanibalismus.

Po druhé světové válce bylo zaznamenáno určité zlepšení, přesto se zdaleka nedalo mluvit o tom, že by Ukrajina byla vyspělou zemí. Byly stavěny těžké strojírenské závody, doly na bohaté zásoby uhlí, elektrárny (např. nechvalně známý Černobyl, který roku 1986 explodoval kvůli chybě techniků a zamořil 10 % území) a veliká sídliště. To však napáchalo značné ekologické škody.

Po rozpadu SSSR roku 1991 (Ukrajina vyhlásila nezávislost 24. srpna 1991) začala Ukrajina svou transformaci k tržnímu hospodářství. Opět došlo k určitému zlepšení hospodářské situace, ale nijak rapidnímu, jak tomu bylo např. v Československu nebo ve Slovinsku. Restrukturalizace probíhala se značnými obtížemi. Od roku 1992 významně klesala produkce a rostla inflace. Projevil se rozpad vazeb z doby trvání SSSR. Privatizaci se podařilo urychlit až po roce 1994. Ekologická situace země je místy katastrofální. Průmyslové oblasti na východní Ukrajině patří k nejproblémovějším v Evropě.¹⁴

Nezaměstnanost činila roku 2012 7,4 %, ale toto číslo je ve skutečnosti vyšší, jedná se totiž jen o oficiálně registrované nezaměstnané, přičemž mnoho lidí registrováno není nebo jsou jenom částečně zaměstnáni. Roku 2010 žilo 24,1 % obyvatel pod hranicí chudoby. Roku 2012 pracovalo v zemědělství 5,6 %, v průmyslu 26 % a ve službách 68,4 % obyvatel.¹⁵

---

¹⁴ Heslo Ukrajina, in: Universum, Všeobecná encyklopedie, sv. X, Praha 2001, s. 29–30. ISBN 80-207-1072-8.

¹⁵ CIA — The World Factbook: Ukraine. [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

3. POSTAVENÍ UKRAJINSKÉ MIGRACE V ČESKÉ REPUBLICI

Dočasná pracovní migrace Ukrajinců do České republiky začíná mít charakter trvalé imigrace. Zde je nutno zdůraznit, že Ukrajinci nemusí ze země odcházet z politických důvodů, ale spíše se jedná o důvody ryze ekonomické (studia dětí, bydlení, nemožnost sehnat adekvátní pracovní zařazení v rodné zemi apod.).

Ukrajinci představují u nás nejpočetnější migrační komunitu. Jejich počet každým rokem stoupá. Jedná se o Ukrajince, kteří mají oprávnění k trvalému a přechodnému pobytu na našem území. Zde je nutno zmínit, že jedinou změnou byl rok 2000, kdy vstoupil v platnost zákon o zavedení vízové povinnosti pro překročení hranic pro ukrajinské občany.

Nicméně v současnosti dosahuje tato novodobá migrace velkých rozměrů a má stále vzrůstající tendenci. Z celkového počtu přibližně 321 tisíc cizinců, kteří mají povolení k trvalému pobytu nebo povolení k dlouhodobému pobytu nad 90 dnů bylo více než sto tisíc státních občanů Ukrajiny.¹⁶ Podle statistik vedených Policií ČR – Službou cizinecké policie žilo k 31. prosinci 2006 v České republice celkem 24 400 Ukrajinců, kteří měli povolení k trvalému pobytu a přibližně 77 186 občanů Ukrajiny s povolením k dlouhodobému pobytu.¹⁷

Zde je nutno zmínit, že poměrně rozsáhlá je i nelegální imigrace Ukrajinců na naše území, kterou je možno početně srovnat s počtem těch, kteří zde pobývají legálně.

Hodnoceno z dnešního pohledu má současná ukrajinská migrace do České republiky, ale i dalších cílových zemí především ekonomický charakter. Tento fakt je dán zejména velice nízkou životní úrovní na Ukrajině a zejména nedostatkem pracovních míst.¹⁸

Česká republika představuje velmi významný cíl pro ukrajinské migranty. Nicméně je ale nutno dodat, že není nejvíce favorizovanou cílovou zemí.¹⁹

Většina Ukrajinců, kteří k nám migrují za prací, se soustředí v Praze nebo v jiných větších městech, kde je snazší získat práci. Dalším důvodem je i fakt, že větší města nabízejí dostatek levných ubytoven. Podle kvality a vzdálenosti od centra se cena pohybuje kolem

---

¹⁶ Český statistický úřad, 2007.

¹⁷ MV, Statistiky, 2007.

¹⁸ Podrobněji viz kapitolu Hospodářství na Ukrajině.

¹⁹ DRBOHLAV, Dušan. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 211. ISBN 978-80-246-1552-3.

280 Kč/noc za jednolůžkový pokoj. Při delším pobytu se cena pochopitelně snižuje. Někdy toto nebývá využíváno (delší pobyt), protože — jak bylo uvedeno — řídí se práce množstvím vydělaných peněz. Pokud je tohoto dosaženo, vracejí se Ukrajinci domů. Většinou se setkávám s jistým stereotypem. Po určité době, strávené doma, se tito lidé vracejí zpět na místo, kde pracovali.

Vzhledem k tomu, že pracují na méně lukrativních místech (zemědělství, stavebnictví nebo těžká práce v lese apod.), se nemusejí obávat o ztrátu zaměstnání. Jejich pobyt na našem území je možno hodnotit jako cirkulační. Po pobytu doma se většinou vracejí buď na stejná pracovní místa, nebo se pokoušejí najít jiné uplatnění. Je třeba uvést, že motivace k setrvání na našem území se mění. Jejich původním záměrem je časově limitovaný pobyt, který si sami stanovují. Nicméně tento limit si oni sami prodlužují. Je třeba uvést, že jejich životní podmínky u nás nejsou v mnoha případech dobré a tito lidé žijí v permanentním provizoriu. Vzhledem k tomu, že sem přišli v první řadě s cílem vydělat peníze, jsou ochotni slevit ze svých nároků např. na bydlení a v neposlední řadě i na jídlo.

Současná masově probíhající migrace je tedy bezesporu migrací ekonomickou a pracovní. Zajímavé je zde zmínit i fakt, že se střetávají dvě migrační skupiny. Jedná se o skupinu lidí, kteří přišli ještě v době před pádem komunismu v našich zemích a skupinu nově přichozích Ukrajinců. Obě tyto skupiny k sobě zaujímají spíše rezervovaný a chladný přístup, což je do jisté míry dáno sociálními, historickými, politickými i kulturními odlišnostmi. Pokud bych vyšla z dosud známých poznatků o ukrajinské migraci, je třeba zdůraznit, že tato již na našem území vytvořila tzv. síť²⁰.

Je nutno konstatovat, že zde žijící Ukrajinci již vytvořili fungující (i když ne zcela legální) systém, který podporuje a zabezpečuje migrační toky z Ukrajiny do České republiky. V tomto systému ukrajinští podnikatelé a různé zprostředkovací firmy zajišťují nábor pracovníků na Ukrajině, organizují pro ně práci, povolení k pobytu v České republice, ubytování a mnoho dalších věcí, které vycházejí z jazykových bariér mezi Ukrajinci a Čechy. Zejména tímto se postavení přichozích Ukrajinců velmi ulehčilo a jejich počet stále více roste.

Situace se již vyhrotila natolik, že Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) doporučilo jednotlivým úřadům práce, aby od poloviny roku nevydávaly nová pracovní povolení pro cizince ze třetích zemí, tedy pro občany, kteří nepocházejí ze zemí EU, ke kterým Ukrajina patří.

---

²⁰ Termín užívaný v teorii migračních sítí. Jedná se v podstatě o mezilidské vztahy, které byly utvořeny s cílem ulehčit následnou migraci dalším osobám.

Zde je nutno zmínit ještě jednu skutečnost, a tou je fakt, že stále větší počet Ukrajinců nachází na českém pracovním trhu poměrně dobré pracovní uplatnění, i přes stále rostoucí počet českých nezaměstnaných lidí. O některá zaměstnání nemají Češi zájem, ale i přes tento fakt je neustále akcentováno a zohledňováno obsazování těchto míst cizinci. Je možno konstatovat, že tento fakt vyplývá z toho, že není dostatečně známa nabídka našeho pracovního trhu. Podle současných ekonomických názorů by bylo správné, aby volná místa byla prioritně nabídnuta našim lidem a teprve po neobsazení tohoto místa po určité době by se mohlo nabízet i pracovníkům z jiných zemí. Jen pro zajímavost bych uvedla údaj Českého statistického úřadu (ČSÚ), ve kterém je počet Ukrajinců v celkovém počtu cizinců u nás 118 932. Pro srovnání Slováků je 81 253, Vietnamců 58 205.²¹

O zaměstnání na sekundárním trhu práce nemají naši občané zájem, a tak zde zůstává volný prostor pro uplatnění cizinců z ekonomicky méně vyspělých regionů. Toto tvrzení podporují fakta ze statistik, kdy např. roku 2003 pracovalo 70 % Ukrajinců na místech s požadavkem pouze základního či nižšího odborného vzdělání a dalších 25 % na místech s požadavkem středního odborného vzdělání bez maturity.²² Jedná se především o sezónní práce ve stavebnictví, zemědělství a lesnictví, které jsou domácím obyvatelstvem neoblíbené kvůli fyzické náročnosti, těžkým pracovním podmínkám a sezónnosti. Dále lze do sféry sekundárního trhu práce zahrnout špatně placená místa v textilním průmyslu a různé pomocné či úklidové práce, taktéž namáhavé a špatně placené. Lze tedy konstatovat, že ukrajinská menšina přijímá jakákoliv místa, přestože v mnoha případech neodpovídají jejich vyšší kvalifikaci. Podle údajů Ředitelství Služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR na konci r. 2004 pobývalo na území České republiky 254 294 cizinců, z nichž 30 % mělo ukrajinskou státní příslušnost.²³ Tito Ukrajinci žijí na našem území na základě povolení k přechodnému pobytu. Toto povolení se podařilo získat pouze menší jedné pětina všech dlouhodobě pobývajících Ukrajinců.

---

²¹ Údaje platné k 31. 12. 2011. Veřejná databáze ČSÚ. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=OBY5092PU_OK&&kapitola_id=743

²² Český statistický úřad, 2005.

²³ KÁBELOVÁ, Andrea. Sčítání lidu v České republice — cizinci navýšili počet obyvatel ČR. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Fakta-o-CR/Obecna-fakta-o-CR/Scitani-lidu-v-Ceske-republice-%E2%80%93-cizinci-navysili>

Jak již bylo zmiňováno výše, má současná ukrajinská migrace do našich zemí převážně ekonomický charakter. Co se ukrajinských migrantů týče, můžeme je rozdělit do dvou skupin.

První skupinou jsou ti, kteří do České republiky dojíždějí za prací, ale jejich rodiny stále žijí na Ukrajině. Jedná se o Ukrajince z centrální Ukrajiny s hlavním městem Kyjevem, kteří nemají k integraci důvod, kromě finančního. Závažný problém, se kterým se u nás potýkají, je poměrně velká jazyková bariéra, která je vede k jisté společenské izolaci a nemají tedy snahu ani tendenci se s Čechy stýkat.

Další významnou skupinou jsou tzv. přechodně usazení, kteří mají na Ukrajině rodinné i přátelské vztahy, ale vlastní rodinu si již založili v Česku. Tito jedinci zde chtějí zůstat natrvalo, problémem však je chybějící povolení k trvalému pobytu.

Jejich snahou je adaptace na český systém, zvládnout dobře jazyk (jak v psané, tak v mluvené podobě). Jejich vztahy s Čechy jsou velmi přátelské. Vzhledem k tomu, že sem někteří v mnoha případech přicestovali s rodinami, snaží se o intenzivní zapojení (zejména dětí) do našeho společenského života. Tito lidé zde žijí zejména pro zlepšení svých životních podmínek nejen pro sebe, ale zejména pro děti. Nicméně si stále nechávají zázemí ve své zemi, kam se chtějí vrátit, až se zbytek rodiny stane ekonomicky soběstačným.

Pokud bych se zmínila o trvale usazených, jedná se většinou o lidi, kteří jsou partnery Čechů, ať již po ekonomické či osobnostní stránce. Mají statut trvalého pobytu nebo se jej snaží získat a na Ukrajinu se již nechtějí vrátit.

Posuzujeme-li počet Ukrajinců na našem území v současné době, není možno neuvést etnické Ukrajince, kteří již mají české občanství. Podle posledního sčítání lidu z roku 2011 bylo podchyceno 22 112 osob, které se hlásily k ukrajinské národnosti. Z nich ale jen 5 400 osob mělo české občanství a kolem 200 uvedlo, že mají dvojí občanství. Nicméně z této statistiky není možno dovodit množství těch, kteří reprezentují nelegální pracovní migraci. Tato čísla není možno přesně stanovit, nicméně se předpokládá, že počet legálně zaregistrovaných je téměř shodný s počtem těch, kteří zde žijí bez řádného povolení.²⁴

---

²⁴ Ukrajinci. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: www.mighealth.net/cz/index.php/Ukrajinci

4. BOJ S NELEGÁLNÍ MIGRACÍ

Problém s nelegální migrací se stal v současnosti jednou z hlavních priorit migrační politiky České republiky.

Migrační politika se zaměřuje na potírání nelegálních forem migrace a jejich negativních důsledků, k nimž patří např. obchod s lidmi, převaděčství, nucené práce apod. a naopak se snaží využít přínosy, které nabízí migrace legální.

4.1. Na úrovni Evropské unie

Migrační politika se roku 1999 prostřednictvím *Amsterodamské smlouvy*²⁵ (podepsána 2. října 1997) stala součástí práva *Společenství* a postupem času se rozvinula v jeden z nejvýznamnějších a nejdůležitějších dokumentů v této oblasti. Důležitým mezníkem k dalšímu rozvoji této oblasti by se měl stát *Evropský pakt o migraci a azylu* (vydán roku 2010), který vychází z iniciativy Francie. Pokud by se jednalo o dobře řízenou legální a zejména pracovní migraci, měla by působit ve prospěch třetích zemí (pro účely jejich rozvoje), ale i pro EU v takové míře, že by uspokojila akutní nedostatek vlastních pracovníků v určitých odvětvích a vyrovnala se s nepříznivým demografickým vývojem a posílila by i hospodářský rozvoj a prosperitu.

Nedílnou součástí migrační politiky je politika zaměřená na začlenění přistěhovalců do společnosti členských států. Přestože aktivity v této oblasti spadají téměř do výhradní kompetence členských států, pozornost problematice začleňování věnuje i Evropská unie.

Ta se snaží koordinovat národní přístupy, neboť neúspěch jednoho členského státu při realizaci politiky integrace může různými způsoby negativně dopadat na ostatní členské státy.

Jedním z předpokladů úspěšného začlenění cizinců do hostitelské společnosti je vzájemné pochopení často odlišných kultur a hodnot. Proto Evropská unie rozvíjí mezikulturní dialog, který má přispět k boji proti rasismu a xenofobii. Cílem boje s nelegální migrací je zejména obrana proti přílivu většího množství nelegálních migrantů a také snaha potlačit nelegální usídlování cizinců v zemi.

Zde se ovšem objevují rozpory a není dosud jednotný názor na fakt, do jaké míry jsou účinná restriktivní opatření zaměřená na vstup cizinců do naší země.

---

²⁵ AMSTERODAMSKÁ SMLOUVA POZMĚŇUJÍCÍ SMLOUVU O EVROPSKÉ UNII, SMLOUVY O ZALOŽENÍ EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ A SOUVISEJÍCÍ AKTY. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf

4.2. Na úrovni České republiky

Pokud bych mluvila o ukrajinské migraci do České republiky, je nutno zmínit nelegální zaměstnání a mnohdy i nelegální pobyt po ukončení platného víza.

Stejně jako ostatní cizinci, jsou i Ukrajinci koncentrováni zejména v Praze a dalších větších městech. Tento fakt plyne ze dvou důvodů. Jednak je ve větších městech snazší získat práci, jednak umožňují větší anonymitu. Nicméně tato koncentrace nehovoří o tendenci Ukrajinců uzavírat se či separovat se nebo vytvářet geografické enklávy. Vzhledem k tomu, že se převážně jedná o Ukrajince ze západních oblastí — tedy ze zakarpatské oblasti, se jedná o lidi, kteří sem jezdí z regionu nejvíce postiženého nezaměstnaností. Faktem je, že jezdí ve skupinách, ale v žádném případě se nesnaží o separaci. V mnoha případech se snaží s českou majoritou sžít a maximálně se jí přizpůsobit.

Pokud bych zmiňovala vzdělanost a kvalifikaci jednotlivých osob, názory se často rozcházejí. Převážná většina Ukrajinců je zaměstnána v dělnických profesích, zcela nezávisle na jejich vzdělání. Nutno podotknout, že v mnoha případech tyto profese nevyžadují ani střední vzdělání. Jak bylo zjištěno výzkumy z MPSV, má pouze 17 % zaměstnanců základní vzdělání, 44 % jsou vyučeni, 27 % má maturitu a 12 % je absolventy vysokých škol. Tato zjištění tedy nehovoří o nadprůměrné vzdělanosti ukrajinských zaměstnanců a nelze tedy předpokládat, že v nelegálním sektoru by byla tato situace lepší — spíše naopak. Tato čísla není možno uvést přesně, protože se může jednat i o subjektivní nepřesnosti ve výpovědích pracujících nebo o takový typ školy, jejíž studium u nás není možné. Jako příklad bych uvedla tzv. kolegium, které je zaměřeno na filozofii, jazyky a kulturu. Je to tedy zařízení velmi úzce profilované. U nás by se každý obor musel studovat na speciální škole.

V České republice žije přibližně sedmdesát tisíc Ukrajinců s dlouhodobým nebo již trvalým pobytem. Jak bylo zmíněno, v mnoha případech se jedná o občany s vysokou úrovní vzdělanosti a ti jsou u nás zařazováni na nekvalifikovanou a zejména špatně placenou práci. Je nutno konstatovat, že se v mnoha případech jedná o špatnou politiku českého státu vůči přistěhovalcům. Faktem je, že dlouhodobý pobyt Ukrajinců a cizinců v obecné rovině je u nás vázán jen na formální prodlužování i po pětileté lhůtě, která je ale v rámci Evropské unie obvyklá.

Mnozí Ukrajinci se dostávají do problému tím, že subjektivně přehodnocují — spíše nadhodnocují — své vzdělání. Je nutno zdůraznit, že ne vždy se jedná o záměrné zkreslování faktů. Jedním z důvodů, který k tomu vede, je odlišná struktura školského systému u nás a na Ukrajině. V mnoha případech se tedy stává, že stejný typ školy a její obsah není souměřitelný.

Zejména z těchto důvodů jen velmi obtížně hledají práci ve svém oboru. Převážně proto vykonávají mnozí Ukrajinci často jen sezónní práce s dočasným výdělkem, protože toto není pro ně spojeno s velkou administrativou a dokládáním nezbytných údajů. Zde by bylo možno konstatovat, že se jedná o jistou cirkulaci a kyvadlové stěhování Ukrajinců — tedy o cirkulační pracovní migraci²⁶. Pokud je splněn cíl migrace, tzn. vydělání určité částky peněz, vracejí se někteří zpět do vlasti. Tento fakt je zcela logický. Pracovní podmínky jsou fyzicky velmi náročné a velkým problémem jsou i otřesné pobytové poměry těchto lidí. Všechna tato fakta mohou vést k pocitu odcizení od svých blízkých a navíc i pocitu naprosté izolovanosti.

Pravdou ale zůstává, že po vydělání jisté peněžní částky a návratu do země přicházejí další finanční problémy. Tento jev souvisí i s vysokou nezaměstnaností na Ukrajině, takže nutně dochází k opakovanému návratu, který je v mnoha případech jediným možným řešením.

4.3. „Klientský systém“

Významným fenoménem ukrajinské migrace je nelegální sektor. Oficiální příslušná povolení se na Ukrajině vyřizují velmi zdlouhavě a někdy není jejich vyřízení úspěšné. Tento fakt je ovlivněn zejména závažným nedostatkem informací, které je nutno mít při hledání pracovního místa. Na základě této neschopnosti orientovat se v dané problematice velmi často dochází k tomu, že se tyto lidé nechávají zaměstnat bez příslušných povolení, tzv. na černo.

Tohoto způsobu využívá vybudovaná síť zprostředkovatelů, kteří finančně parazitují na těchto nelegálně zaměstnaných Ukrajincích, kteří, jak bylo uvedeno, pracují mnohdy za minimální mzdu. Tento fakt souvisí především s poptávkou po levné pracovní síle, ale hlavně s nedostatkem sankcí proti zaměstnavatelům a zprostředkovatelům nelegálních pracovníků v cílové zemi — tedy v Česku.

Nicméně pokud bych se nyní zmínila o legálně zaměstnaných Ukrajincích, objevují se problémy i v této skupině. Někteří z těch, kteří mají povolení k zaměstnání a pobytu v České republice, dosud nenašli samostatně uplatnění. V této situaci se obracejí na tzv. klientský systém. Pod tímto pojmem chápeme skupiny podnikatelů, kteří se zabývají organizací zaměstnání pro pracovníky z jiných zemí a různých oborů. Jedná se nejen o firmy, ale i o jednotlivce, kteří vycházejí ze znalostí ruského ekonomického klimatu a nabízejí tedy nejen práci, ale i vyřízení povolení k pobytu, ubytování a podle potřeby i stravování.

---

²⁶ GRAEME, Hugo. Cirkulační migrace a rozvoj: asijsko-tichomořská perspektiva. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/cirkulacni-migrace-a-rozvoj-asijsko-tichomorska-perspektiva>

Podmínky této nabídky jsou zcela jistě na hraně korektního obchodního jednání. Běžně je požadována polovina platu buď po celou (časově neomezenou) dobu zaměstnání nebo (ale již méně často) na dobu určitou. Porušení této nepsané dohody je spojeno s okamžitou ztrátou práce i nárokem na ni a následně může být znemožněn i pobyt v ČR. Často se lze setkat i s případy, kdy jsou pracovníci zneužíváni formou nedodání pracovních smluv, nevyplácení nemocenských dávek, neudávání zdravotního pojištění anebo nedodržení pracovních podmínek v obecné rovině. Výjimkou není ani zastrašování nebo výhrůžky. Tento „klientský systém“ již do takové míry vstoupil do českého pracovního trhu, že jednotlivec — v tomto případě Ukrajinec — nemůže bez podpory „klientů“ získat jinou práci. Tím se vlastně zaměstnanec dostane velmi brzy do platební neschopnosti, a pokud chce situaci nějakým způsobem řešit, nezbývá mu, než přistoupit na stávající podmínky zprostředkovatelů práce. Tito „zprostředkovatelé“ nejsou ani v nejmenším seznámeni s tímto etnikem, neznají jejich mentalitu, potřeby a využívají je jen jako prostředek k získání financí, které je firma ochotna za pracovníka zaplatit. Jak již bylo zmíněno, tento systém je pro Ukrajince velice nevýhodný a je na hranici respektování práv jedince.

Jsou sice známy případy, kdy se tito lidé sami pokoušeli najít práci, zde je ale nutno konstatovat, že Češi spíše důvěřují zprostředkovatelským agenturám než jednotlivým ukrajinským pracovníkům. V tomto případě nelze zaměstnavatele jednoznačně odsoudit. Na překážku bývá složité zařizování povolení k zaměstnání cizinců a v neposlední řadě i jazyková bariéra.

Jedním ze základních negativ pracujících Ukrajinců je jejich nízká nebo žádná úroveň znalosti cizích jazyků, která je často spojena se vzdělanostní strukturou migračních komunit. Jazyková blízkost je pro Ukrajince v České republice na jedné straně výhodou, protože jsou schopni po jazykové stránce částečně jednat. Nicméně v této situaci je to nemotivuje zdokonalit se v českém jazyce. Z tohoto faktu jasně vyplývá jejich nízká úspěšnost v hledání a organizaci práce. A s tím souvisí i jejich následná (byť nedobrovolná) možnost stát se *de facto* obětí „klientského systému“. V současné době je ale možno říci, že „klientský systém“ začíná ztrácet na významu. Do České republiky se velmi často stěhují i migranti s příbuzenskými vazbami na zde již pracující Ukrajince, a proto nepotřebují pomoc zprostředkovatelské agentury.

5. MIGRACE KVALIFIKOVANÝCH PRACOVNÍKŮ Z UKRAJINY

Pokud bych se pokusila o posouzení novodobé kvalifikované migrace, je možno říci, že není příliš významná. V tomto případě je nutno akcentovat zejména slovo „významná“.

Česká vláda svým usnesením schválila roku 2003 koncepci aktivního přístupu k řízení migrace a stanovila základní koncepční principy tzv. Aktivního výběru kvalifikovaných zahraničních pracovníků. Tento projekt byl zahájen 28. července 2003.

Jeho cílem bylo přivést do České republiky co nejvíce kvalifikovaných odborníků z různých významných oblastí jak technického, tak i kulturního spektra. Tito odborníci se mohou u nás usadit a následně integrovat do majoritní společnosti. Projekt se týkal občanů Chorvatska, Bulharska, Kazachstánu, Moldavska a Běloruska a od roku 2002 se rozšířil i na občany Ukrajiny. Nicméně vzhledem ke vzdělanostně-kvalifikačním předpokladům současné ukrajinské migrace do České republiky je velmi složité prognózovat, zda tento projekt ovlivnil i legislativní postavení většiny zástupců ukrajinské komunity. Z výsledků sčítání lidu z roku 2011 vyplynulo, že nejpočetnější skupinou cizinců jsou Ukrajinci, jejichž počet je 117 810²⁷. Vzhledem k tomu, že se jedná i o lidi starší, jen velmi obtížně se dovozuje jejich pobyt zde a problémy, se kterými se setkávali.

Počet Ukrajinců na našem území každým rokem narůstá. Ve srovnání s údaji z roku 2001, kdy to bylo pouze 22 112 lidí, kteří se hlásili k ukrajinské národnosti. Z toho tedy vyplývá, že jejich počet neustále roste.²⁸ Výjimkou byl mírný pokles mezi lety 2010 a 2011.²⁹ A ani díky projektu „Aktivního výběru kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ se nepodařilo podchytit možné potencionální odborníky z různých oborů. Mnozí z těchto lidí, byť i kvalifikovaných, mají obavy, aby v konkurenci obstáli, a raději se tedy spokojí s méně kvalifikovanou prací. Dalo by se tedy říci, že počet pracovníků roste, ale je nutno vzít v úvahu, že ne vždy se jim podaří uplatnit se na našem pracovním trhu. Situace v nabídce pracovních míst se velmi často mění a vzhledem k tomu, že Ukrajinci většinou vyhledávají práce sezónního charakteru, je třeba uvést, že jim současná pracovní nabídka vyhovuje. I přes

---

²⁷ Srov. s mírně odlišným údajem z konce téhož roku, zmíněným výše.

²⁸ KÁBELOVÁ, Andrea. Sčítání lidu v České republice — cizinci navýšili počet obyvatel ČR. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Fakta-o-CR/Obecna-fakta-o-CR/Scitani-lidu-v-Ceske-republice-%E2%80%93-cizinci-navysili>

²⁹ Český statistický úřad, 2011 a 2012.

rostoucí migraci je třeba uvést, jak bylo zmíněno, že některé práce vykonávají převážně Ukrajinci. Je s podivem, že i přes špatnou či nedostatečnou nabídku pracovních míst jsou lidé, kteří některé práce odmítají, a zde je tedy možnost, kdy se mohou uplatnit Ukrajinci.

Jak uvádějí demografické analýzy trhu, realizované MPSV, bude roku 2030 chybět na trhu práce přibližně 420 000 osob a migrace ze zahraničí, jmenovitě z Ukrajiny, je jednou z cest, jak tento stav alespoň částečně zmírnit. Účast Ukrajinců na projektu „Aktivního výběru kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ byla jen velmi malá, což bylo tomuto projektu na škodu. Jedním z důvodů neúčasti na projektu byl zejména fakt, že byly velmi náročné vstupní podmínky. Jednalo se především o držení platného pracovního povolení, jehož získání je dosud velmi zdlouhavý a časově náročný proces, ale zejména v důsledku malé informovanosti cizinců o existenci tohoto projektu. Jako hlavní příčinu neúspěchu je možno uvést slabé zapojení zaměstnavatelů, jimž tento projekt, resp. účast v něm, nepřinesla žádné výhody.³⁰

Jak bylo uvedeno výše, velká část Ukrajinců je zaměstnávána bez oficiálního pracovního povolení, tzv. na černo, a v tomto případě by tato účast zaměstnavatelů v projektu byla pro ně zcela nevýhodná. Je tedy výhodnější volit neoficiální zaměstnávání, výplatu bez dokladů apod.³¹

---

³⁰ DRBOHLAV, Dušan, *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*, s. 76–77.

³¹ UHEREK, Zdeněk, Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 152. ISBN 978-80-87112-12-0.

6. SOUČASNÝ ŽIVOT UKRAJINSKÉ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE

Stejně jako každý jiný národ, i Ukrajinci si přinesli do naší země mnoho zvyků, které se snaží dodržovat. Pro ukrajinskou komunitu je typická vysoká religiozita. Lze uvést, že právě náboženství se stává jednou z významných konsolidačních sil Ukrajinců, kteří žijí mimo svou zemi (nejedná se tedy jen o Českou republiku). Nutno podotknout, že právě návštěvy kostela se stávají pro tyto lidi jistou společenskou událostí a možností, jak se setkat s krajany. Pokud bych zmínila kostely, kde je možno se účastnit pravoslavné mše, jedná se o řecko-katolický kostel Sv. Klimenta (Staré Město) a pak pravoslavný kostel Zvěstování P. Marie na Albertově. Přibližná účast na těchto bohoslužbách je kolem 200 lidí. Rozdávají se zde ukrajinské časopisy a lidé tam mají pocit kontaktu s domovem.

Velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje život Ukrajinců u nás, jsou zejména postoje české veřejnosti k nim. Výzkumy, které byly na toto téma provedeny u nás, svědčí o tom, že postoj našich obyvatel k nim není příliš vstřícný.³² Centrum veřejného mínění při Sociologickém ústavu Akademie věd provedlo opakovaně výzkum názorů nejen na Ukrajince, ale i na přistěhovalce obecně. Z jeho výsledků vyplynulo jasně, že 69 % obyvatelstva se domnívá, že Česká republika nepotřebuje přistěhovalce, a jen 20 % respondentů je přesvědčeno, že tato pracovní síla je potřebná. Většina z těchto dotazovaných respondentů zastává názor, že by se tyto lidé měli maximálně přizpůsobit našim podmínkám. Pouze 4 % dávají takovou benevolenci, že by se mělo cizincům umožnit žít podle svých zvyků.

Jak je vidět z výše uvedeného, je evidentní, že pohled české veřejnosti na cizince je diferencovaný. Jedna její část přijímá jako bezproblémové pouze ty lidi, kteří k nám přicházejí ze západní Evropy nebo USA. Jedná se o etnikum, které je nám blízké, a proto se ani neočekává, že by mohlo přinášet problémy. Stejně tak jsou přijímáni Poláci nebo Slováci a Japonci.

Ukrajinci jsou spolu s muslimy a Araby a celkově s lidmi z východu pro naše etnikum přijatelní jen málo nebo pouze někteří jedinci. Navíc je zde i fakt, že Ukrajinci jsou mylně spojováni s trestnou činností apod. Toto nelze zcela vyvrátit, ale nedomnívám se, že by kriminalita Ukrajinců v počtu lidí převyšovala obecný průměr.

---

³² Svůj vlastní výzkum rozeberu později.

Jak vyplývá z výše uvedených faktů, nemají zde Ukrajinci zcela optimální podmínky k životu. Pracují více než jejich čeští kolegové, mnohdy i v horších podmínkách a vykonávají obtížnější práce. Jejich plat je ale nižší než u jejich českých kolegů. Není výjimkou, že se velmi často stávají obětí šikany, ale zejména diskriminace ze strany svých zaměstnavatelů (platy, delší pracovní doba apod.), ale i spolupracovníků.

Zajímavý je ale fakt, že i přes tuto diskriminaci jen málokdo z nich hledá pomoc u českých úřadů. Postoje naší veřejnosti nejsou vůči Ukrajincům nikterak optimální či vstřícné a stejný je i přístup Ukrajinců k naší společnosti. Jejich jistá odtazítost plyne z obav, že by mohli být ze země vyhoštěni. Zejména z těchto důvodů plyne jistá snaha o separaci od české společnosti a nevstřícnost, která je ale oboustranná. Převážná většina Ukrajinců zde hodlá výhledově zůstat a mnozí z nich by si rádi udrželi i stávající práci. Důvodem je zcela jistě velmi špatná ekonomická situace na Ukrajině, která nutí Ukrajince k migraci a následným špatným životním podmínkám v hostitelské zemi.

Nicméně je zde nutno zdůraznit — v souvislosti se špatnými podmínkami — že počet Ukrajinců přicházejících na naše území stále roste. Jejich cílem je etablovat se v Česku natrvalo. Častým způsobem tohoto etablování jsou sňatky (19 %) — v některých případech pouze formální. Nicméně takovým způsobem mohou Ukrajinci získat povolení k trvalému pobytu. Zde je nutno zmínit, že kromě sňatků se velmi často jedná o používání falešných dokumentů (26 %). Obě tato čísla jsou poměrně vysoká. Komplikovanější pro Českou republiku jsou zejména falešné doklady, protože jejich pravost a původ se poměrně obtížně dohledávají.

Je tedy možno konstatovat, že by v souvislosti s komplexním charakterem mezinárodní migrace (tedy v obecné rovině, ne pouze u Ukrajinců) měly být zohledněny potencionální dopady na majoritní společnost. Toto téma by do budoucna zcela jistě vyžadovalo komplexní řešení a zejména zhodnocení mezinárodní migrace. Důležité by bylo i zjistit důležité otázky, které se vztahují speciálně k Ukrajincům. Jedním z důležitých aspektů jsou i otázky spjaté s ekonomikou. Je nutno také poznat demografické procesy a následně posoudit struktury jednotlivých měst a v této souvislosti názorové postoje tohoto etnika. Za zvážení by jistě stálo i to, že Ukrajina (tedy Zakarpatsko) bylo součástí našeho státu a je tedy možno navázat na předchozí vztahy. V mnoha případech se situace Ukrajinců jeví jako obtížná, protože jak společenská izolace, tak i nevěřícnost našich lidí a v mnoha případech i úřadů způsobuje mezi nimi a naší společností problémy a jistou neschopnost či neochotu vzájemné komunikace. Z celosvětového pohledu by bylo dobré srovnat migraci ukrajinských

pracovníků např. s Polskem, které je v tomto ohledu již na vyšší úrovni. Bylo by sice možno konstatovat, že pozitivní řešení sociální a politické krize na Ukrajině by mohlo být dokončeno v blízkém časovém horizontu, ale je nutno si uvědomit, že je toto řešení velmi problematické. S tímto faktem následně souvisí i další masivní migrace, tedy spíše intenzivní snaha Ukrajinců proniknout do Česka a stát se aktivními na jeho trhu práce. Velkou překážkou při zapojování do naší společnosti je, jak již bylo zmiňováno, jejich nelegální statut. Je zcela logické, že stát se snaží ovlivňovat tuto otázku a být jakýmsi garantem regulace přistěhovalectví. Toto zde ale není možné, ani přesné, protože chybí detailní přehled o počtu těchto lidí.

Co se týče platových podmínek, různí se podle typu práce a lokace Ukrajinců. Logicky jsou vyplácené částky — tedy výplaty — vyšší ve velkých městech. Bylo zjištěno, že průměrný plat se pohybuje kolem 8–9 tisíc, což pochopitelně záleží na pracovním zařazení.³³ Pokud bychom tuto částku srovnali s našimi poměry, není zde veliký rozdíl, ale je nutno uvést, že za naše zaměstnance je ve většině případů odváděno sociální a zdravotní pojištění. I když ani toto neplatí vždy. Tento statut platby základních výdajů za zaměstnance není často dodržován a problémy, které mohou nastat zejména při úrazu, jsou v mnoha případech neřešitelné.

Nicméně je nutno uznat, že podíl ukrajinských dělníků má pro naši zemi nezastupitelný význam. Je možno uvést fakt, že tato pracovní síla pomohla naší ekonomice. Uvedu např. stavebnictví, které by se bez této pracovní síly jen velmi těžko dostalo na takovou úroveň, aby mohlo posílit naši ekonomiku.

V současné době se již velmi často stává, že se tito dělníci vrací domů a využívají toho, co se naučili zde, a otevírají si vlastní firmy.

Pokud bychom chtěli uvést přesné číslo počtu Ukrajinců u nás, je možno vycházet z údajů Viktora Rjačince, který je předsedou Ukrajinské iniciativy.³⁴ Jedná se o nevládní organizaci pro tuto národnostní menšinu. Nicméně ani on není schopen uvést skutečný počet. Relevantním se jeví číslo 135 tisíc, ale zde mám na mysli jen ty, které registruje ambasáda.

---

³³ Diferenciace mezd zaměstnanců. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/diferenciace_mezd_zamestnancu

³⁴ Ukrajinská iniciativa — ukrajinská diaspora v ČR. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/>

Registrace na ambasádě je pro tyto lidi velmi důležitá. Jednak pokud by došlo k nějakým zásadním problémům, které by se nedaly řešit v rámci organizací, které se starají o národnostní menšiny, jednak při výměně pasu, sňatku apod.

Rjačinec také konstatoval, že tehdejší ministr práce a sociálních věcí Ing. Jaromír Drábek³⁵ chtěl omezit nelegální činnost Ukrajinců u nás. Ministr chtěl razantním způsobem omezit nejen nelegální práci, ale zejména postihovat ty, kteří tuto práci zastřešují. Nicméně ale, jak bylo konstatováno, práce Ukrajinců je v našich poměrech nezastupitelná. Bude nutno přistoupit k tomu, že kontrolovány budou i firmy, které Ukrajince zaměstnávají legálně. Nutno je i prověřovat důsledné dodržování všech podmínek pro zaměstnávání cizinců. Pokud by došlo k nějakému razantnímu omezení práce Ukrajinců u nás, bude naše ekonomika zcela jistě trpět nedostatkem pracovní síly. Nicméně co se Ukrajinců týče, při práci u nás získali zkušenosti, které jim pomohou doma, zejména při zřizování vlastních firem, takže pro ně tato omezení nejsou tak závažná.

Vláda definovala klíčová fakta integrace imigrantů a naplánovány jsou i specifická opatření k jeho realizaci. Jako prioritní oblasti byly stanoveny nutné požadavky, které je nutno v co nejkratší době realizovat.

Jako první byla stanovena znalost českého jazyka na přijatelné komunikativní úrovni a její potvrzení certifikátem o způsobilosti. Dalším požadavkem je ekonomická soběstačnost migrantů snížením administrativní zátěže, která je spojená s jejich účastí při vyhledávání pracovního místa. Nutná je i orientace migrantů v problematice české společnosti, zejména v jejích institucích.³⁶

---

³⁵ Funkci vykonával od roku 2010 do roku 2012.

³⁶ DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.

7. NABÝVÁNÍ ČESKÉHO OBČANSTVÍ

Žádost u udělení českého občanství je možno podat tehdy, jestliže je prokázán trvalý pobyt na území České republiky nejméně pět let od data podání žádosti. Musí být prokázána trestní bezúhonnost (toto je nutno doložit výpisem z rejstříku trestů). Dále musí být prověřena i znalost českého jazyka a v neposlední řadě se musí žadatel prokázat platbou za zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně a další poplatky.

Státní občané cizího státu, včetně Ukrajinců, mohou nabýt české občanství tzv. udělením. Tuto žádost mohou podat i osoby bez státního občanství, ale trvale žijící v České republice. Ministerstvo vnitra může (nikoliv musí) udělit občanství na základě splnění těchto podmínek:

- Má na území České republiky ke dni podání žádosti povolen trvalý pobyt nejméně po dobu pěti let a tuto dobu se zde také zdržuje.
- Prokáže, že nabytím českého státního občanství pozbude své dosavadní občanství nebo jiným způsobem prokáže, že pozbyl své dosavadní občanství (nejde-li o osobu bez státního občanství nebo se statutem uprchlíka).
- Nebyl v posledních pěti letech odsouzen pro úmyslný trestný čin. Toto se prokazuje výpisem z rejstříku trestů. Nepředloží-li jej žadatel, může si jej vyžádat Ministerstvo vnitra.
- Prokáže pohovorem znalost českého jazyka (nevztahuje se jen na občany Slovenské republiky).
- Plní veškeré povinnosti, které plynou z právního předpisu o pobytu a vstupu cizinců na území České republiky (Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky).
- Náležitě plní povinnosti vyplývající ze zvláštních předpisů upravujících veřejné zdravotní pojištění, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky.

Jak vyplývá z výše uvedeného, jsou podmínky pro udělení českého občanství přísné a největším problémem pro ukrajinské migranty (ale nejen pro ně) je dohledání těchto dokladů. Některé z nich nejsou tito lidé schopni dohledat a v této problematice se neorientují.

Teprve udělením občanství se mohou tito jedinci zapojit do života naší společnosti se všemi právy a povinnostmi. Je možno konstatovat, že pokud jsou již občany České republiky, mění se zčásti i jejich společenské postavení. Jsou plnoprávními obyvateli tohoto státu a podle těchto kritérií by s nimi mělo být zacházeno. Jak bylo zmiňováno výše, je na překážku jazyková bariéra a mnoho našich lidí — v tomto případě potencionálních zaměstnavatelů —

reaguje na tento fakt způsobem, že odmítají takového člověka zaměstnat. Jak jsem již zmínila výše, přestože pojem Ukrajinec je stále pejorativně spojován s nelegální činností a neochotou poctivě pracovat, není toto tvrzení pravdivé.

8. VÝZKUM

8.1. Druh výzkumu, sběr dat

V této části bakalářské práce představím jednotlivé otázky dotazníku, seznámím čtenáře s odpověďmi a výsledky výzkumu a v závěru budu interpretovat zjištěné poznatky.

Při zpracování práce jsem se rozhodla postupovat metodami kvantitativního výzkumu. Jelikož cílem práce je prozkoumat názor veřejnosti, bylo nutné shromáždit větší množství dat z různorodého sociodemografického spektra společnosti. Tato data bylo zároveň nutno zjednodušit do základních tezí a kvantifikovat. Pro účely této práce se jeví kvantitativní výzkum vhodnějším než kvalitativní.

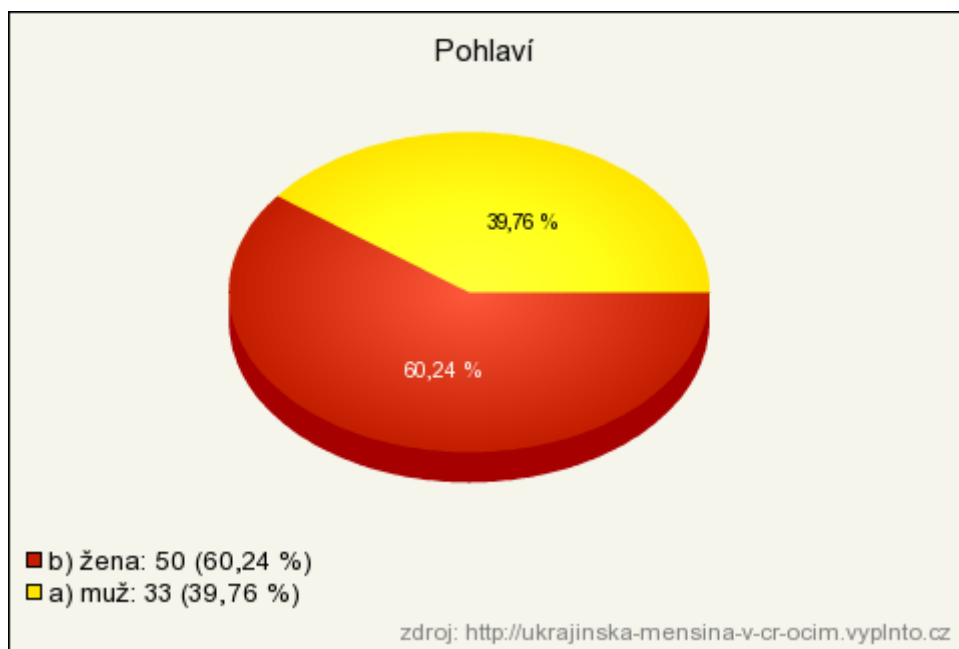
Konkrétní zvolenou metodou byl dotazník. Výběr vzorku probíhal prostým náhodným výběrem. Respondenti byli osloveni především prostřednictvím emailu. On-line dotazník byl uložen a k vyplnění připraven na webových stránkách www.vyplnto.cz. Přímou na těchto stránkách respondenti odpovídali na otázky a ukládali je zde.

Dotazník tvořilo 16 otázek, z toho 14 uzavřených, jedna polouzavřená a jedna otevřená. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 83 respondentů.

8.2. Vlastní dotazník

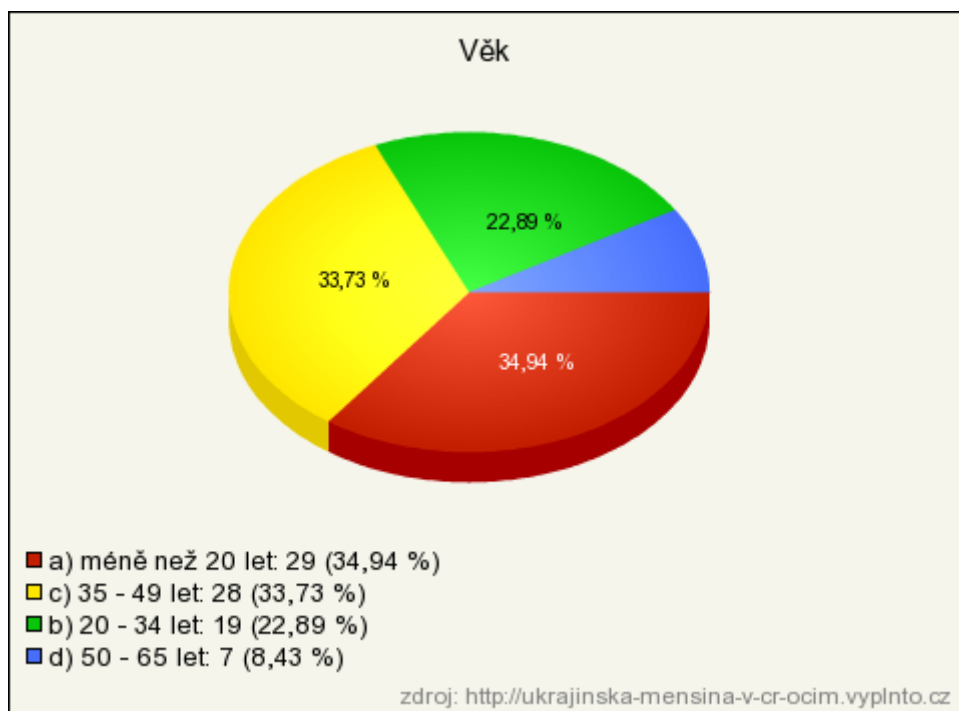
První čtyři otázky měly za cíl zmapovat strukturu výzkumného vzorku.

Graf 1: Pohlaví?

Z celkového počtu 83 respondentů odpovědělo 50 žen a 33 mužů. Ženy tak tvoří 60,24 % respondentů, zatímco muži 39,76 %. Usilovala jsem o rovnoměrné zastoupení mužů a žen, nicméně se ukázalo, že oslovené ženy projevily větší ochotu věnovat svůj čas vyplnění dotazníku.

Graf 2: Věk?

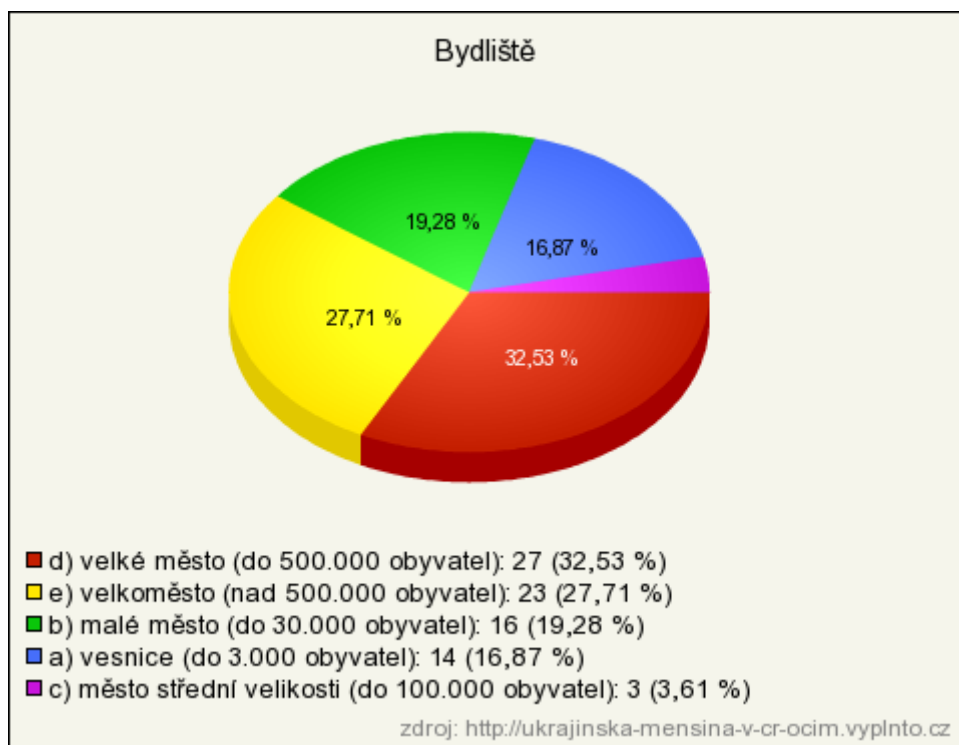
Druhá otázka měla za cíl určit přibližný věk respondentů. Nejčastěji zastoupena je část populace do 49 let, a to 29 respondenty ve věku do 20 let, kteří tak tvoří 34,94 % odpovědí, 28 respondenty ve věkové kategorii 35–49 let (33,73 %) a 19 respondenty v kategorii 20–34 let (22,89 %). Výzkum nám tedy dobře ukáže postoje mladé a střední generace obyvatel České republiky. V nejstarší kategorii 50–65 let, dotazník bohužel zodpovědělo pouze 7 respondentů, tedy 8,43 % z celkového počtu.

Graf 3: Nejvyšší ukončené vzdělání?

Nejvíce zastoupenou skupinou jsou osoby se středoškolským vzděláním ukončeným maturitou, kterých bylo 36 (43,37%). Shodný počet respondentů byl z kategorie vysokoškoláků a osob, které mají ukončené pouze základní vzdělání, a to 21 osob (25,3 %). Poměrně vysoké zastoupení osob pouze se základním vzděláním lze vysvětlit vysokou účastí osob do 20 let věku, je tedy možné, že jde z části o osoby, které jsou ještě ve vzdělávacím procesu.

Graf 4: Bydliště?

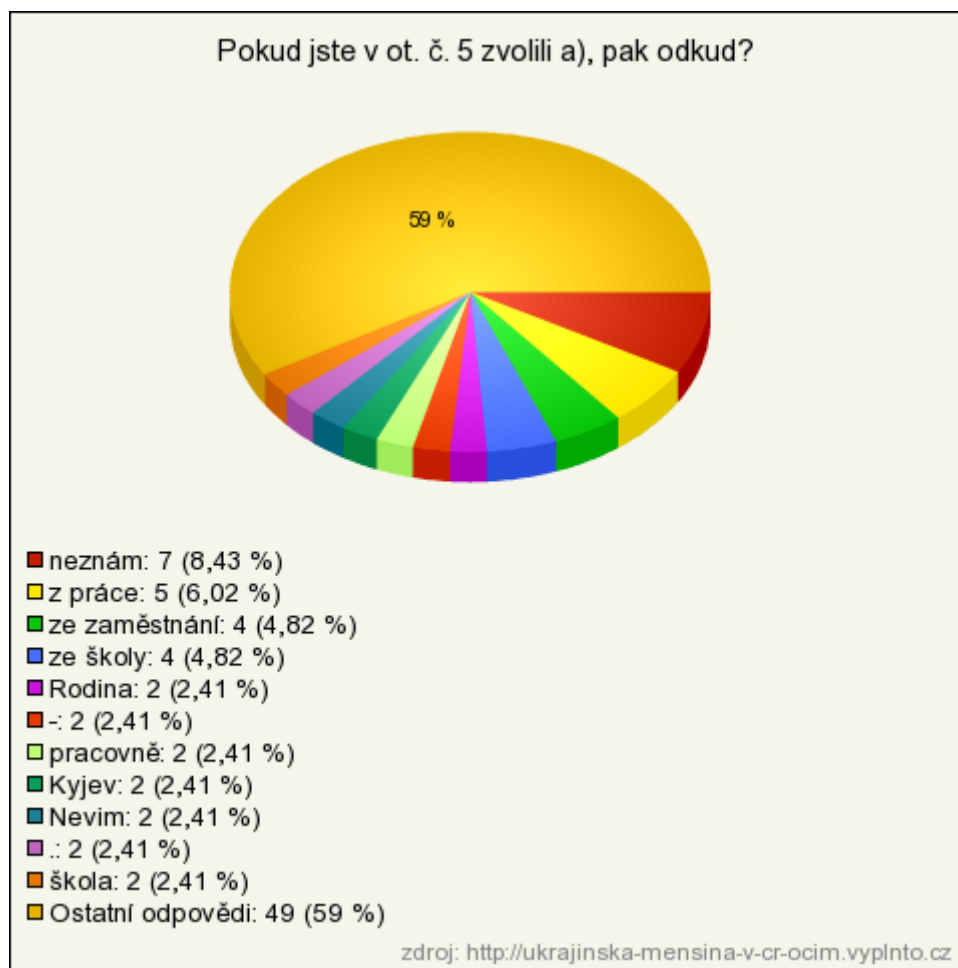
Čtvrtá otázka měla za cíl zjistit, z jakého prostředí respondenti pocházejí. Ukázalo se, že většina je z městského prostředí, z toho 27,71 % z velkoměsta a ještě více, 32,53 %, z velkých měst do 500 tisíc obyvatel. 16 respondentů (19,28 %) žije v malém městě do 30 tisíc obyvatel a 14 (16,87 %) respondentů na vesnici. Nejméně byli zastoupeni obyvatelé středních měst do 100 tisíc obyvatel, tvoří pouze 3,61 % odpovědí.

Graf 5: Znáte osobně příslušníka ukrajinské menšiny?

Po seznámení se sociodemografickou strukturou odpovídajících přišla na řadu základní kontaktní otázka týkající se ukrajinské menšiny. Ta měla za úkol zjistit, zda respondenti mají osobní zkušenost s příslušníkem ukrajinské menšiny a jejich následné odpovědi se tak mohou zakládat právě na ní, nebo naopak jde pouze o zkušenosti zprostředkované. Ukázalo se, že velká většina, tedy 74,7 % respondentů se zná s ukrajinskou menšinou osobně. Pouze zhruba jedna čtvrtina (25,3 %) žádného příslušníka ukrajinské menšiny osobně nezná.

Graf 6: Pokud jste v ot. č. 5 zvolili a), pak odkud?

Šestá otázka byla jako jediná v tomto dotazníku polouzavřená. Cílem bylo zjistit, v jaké spojitosti se respondent s ukrajinskou menšinou setkal. Na výběr byly možnosti a v případě, že ani jedna z nabízených možností nevyhovovala, měl respondent uvést, kde se s příslušníkem ukrajinské menšiny setkal. Ukázalo se, že tato otázka byla pro část respondentů matoucí. Přestože na ni měli odpovídat pouze ti, kteří v předchozí otázce číslo 5 uvedli, že znají osobně někoho z ukrajinské menšiny, 7 respondentů na otázku přesto odpovědělo s tím, že nikoho neznají (tedy neměli na otázku odpovídat vůbec). Dalších 51 respondentů zvolilo otevřenou formu odpovědi, přestože velká část těchto odpovědí se dala zařadit do jedné z nabízených uzavřených možností (především volby „zaměstnání“ a „škola“). Tyto chyby lze přisoudit elektronickému sběru dat, při kterém není prostor pro dotazy respondentů směrem k výzkumníkovi v případě, že jim není jasné zadání. Nejrozšířenější kategorií po prozkoumání uzavřených i otevřených odpovědí je známost z pracovního prostředí nebo skrze nejrůznější pracovní vztahy (např. pracovník na stavbě

domu u souseda, zákazník, dodavatel stavebních prací, nadřizený v mezinárodní společnosti atd.).

Graf 7: Pociťujete či pociťovali jste někdy ohrožení na trhu práce ze strany této menšiny?

Na výsledky předchozí otázky úzce navazuje otázka číslo 7, která se ptala, zda respondent pociťuje nebo někdy pociťoval ohrožení svojí pozice na trhu práce právě příslušníkem ukrajinské menšiny. Drtivá většina respondentů uvedla, že nikoliv — 91,57 %. Pouze sedm respondentů, tvořících 8,43 % celkového počtu, uvedlo, že ano. Tím by se mohla potvrdit teze, často opakovaná i v odpovědích v otázce 16 (viz níže) a výsledky v otázce 9, že Ukrajinci v České republice vykonávají především činnosti, o které není, ať již kvůli fyzické náročnosti nebo nízkému finančnímu ohodnocení, zájem. Pro respondenty mého výzkumu nicméně tito pracovníci konkurencí nejsou.

Graf 8: Byli jste někdy terčem útoků či agrese v jakékoliv formě ze strany této menšiny?

Cílem otázky bylo zjistit, zda se někdy respondent stal terčem fyzické agrese či násilí ze strany příslušníka ukrajinské menšiny. Vyšší míra agresivity, např. po požití alkoholu, bývá jedním z problémů zmiňovaných v souvislosti s touto menšinou. Výsledky však tyto teze jednoznačně popřely, neboť respondenti, opět ve výrazné převaze 93,98 %, uvedli, že se nikdy s agresí ze strany Ukrajinců neseťkali. Pouze 5 respondentů, tj. 6,02 % z celkového počtu, uvedlo, že se s nějakou formou útoku či agrese setkalo.

Graf 9: Působení ukrajinských obyvatel na našem pracovním trhu vnímáte:

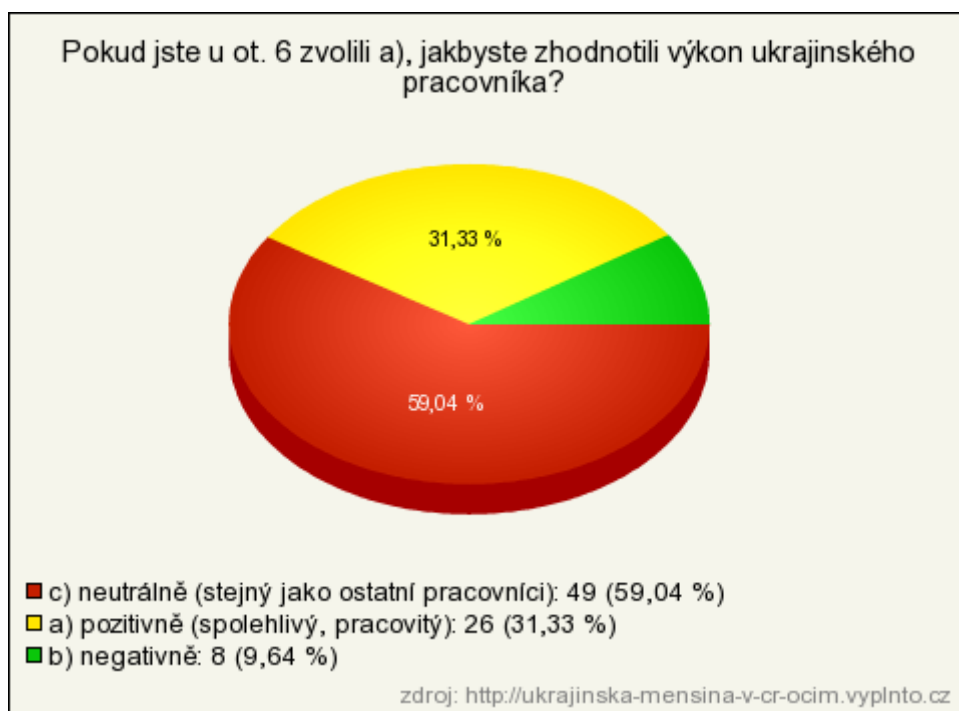

Otázka se opět vrací k tématu pracovního trhu a vlivu ukrajinských pracovníků na něj. Cílem otázky bylo zjistit čistě subjektivní postoj respondentů k tomuto fenoménu. Ukázalo se, že mezi odpovídajícími je tento fenomén vnímám převážně pozitivně (54,22 %), či neutrálně (33,73 %). Tyto výsledky společně s odpověďmi v otázce 7 nás synergicky vedou k závěru, že působení ukrajinských imigrantů jako pracovníků na českém pracovním trhu je vnímáno sledovaným vzorkem populace jednoznačně pozitivně, popř. neutrálně, a nepředstavuje v očích většiny problém. Pouze 12,05 % respondentů uvedlo, že tento jev vnímají negativně. Pokud se budeme ve volných odpovědích v otázce číslo 16 snažit vystopovat argumenty k tomuto postoji, pouze v jediném případě nalezneme odpověď: „Většina nechce pracovat a jsou tak nepřizpůsobiví.“³⁷ Častěji nalezneme argument, že ukrajinští pracovníci pracují za příliš nízkou mzdu a tím „berou práci“ českým pracovníkům. Např.: „Práci zde vykonávají vcelku kvalitně a levně, ale podle mého nám berou práci, tím že právě pracují levně.“³⁸

³⁷ Fišerová 2013: Ukrajinská menšina v ČR očima české veřejnosti, dotazníkové šetření, respondent č. 79.

³⁸ Fišerová 2013: Ukrajinská menšina v ČR očima české veřejnosti, dotazníkové šetření, respondent č. 65.

Graf 10: Pokud jste u ot. 6 zvolili a), jak byste zhodnotili výkon ukrajinského pracovníka?

Poslední otázkou v dotazníku týkající se pracovní problematiky byla otázka číslo 10, která se dotazovala, jak by respondent zhodnotil pracovní výkon a výsledky ukrajinského pracovníka, pokud v předchozích otázkách označil, že s nimi má tuto zkušenost. Nakonec tuto otázku zodpověděli všichni respondenti. Cílem bylo zjistit, zda by mohla platit domněnka, že Ukrajinci jsou sice levná, ale ne příliš výkonná či kvalitní pracovní síla. Ani tato se ovšem nepotvrdila, neboť negativně pracovní zkušenost hodnotilo pouze 9,64 % respondentů, zatímco zbývající většina (59,04 %) ji hodnotila neutrálně, resp. srovnatelně jako s prací kohokoliv jiného, a téměř třetina (31,33 %) pozitivně.

Graf 11: Myslíte si, že v této menšině je vyšší míra kriminality než v majoritní populaci?

Tato otázka reflektuje další z častých stereotypů vyskytujících se ve veřejném mínění. A sice, že v této menšině — ovšem nejen v ukrajinské, ale i jiných národnostních menšinách — panuje vyšší míra kriminality než v majoritní společnosti. Poměrně silná většina 58 respondentů (69,88 %) však uvedlo, že se s tímto názorem neztotožňuje. Naopak s ním souhlasí necelá třetina (30,12 %) 25 respondentů.

Graf 12: Jak se cítíte v přítomnosti příslušníka ukrajinské menšiny?

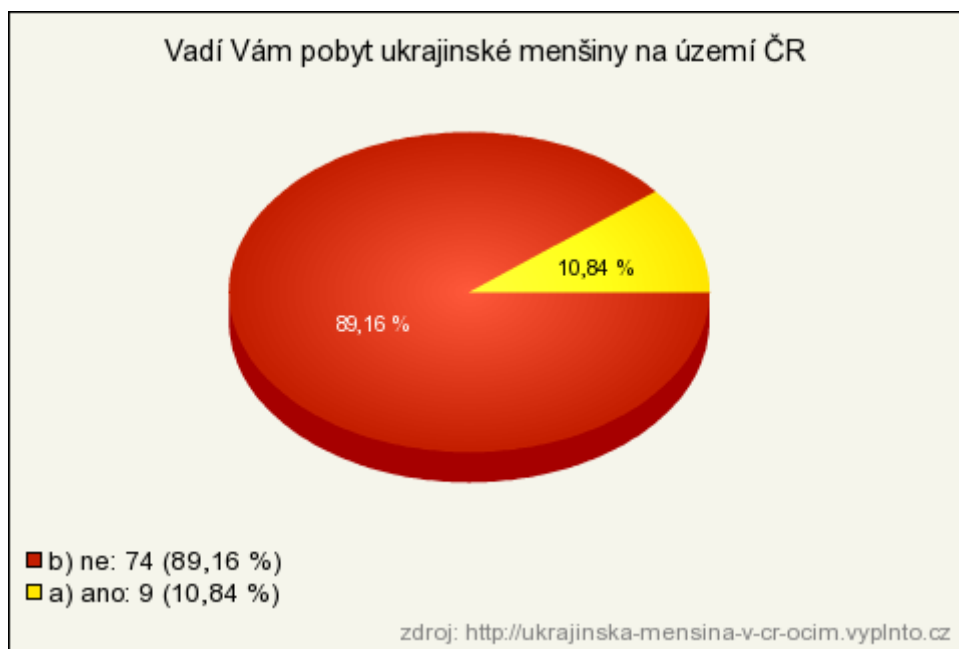
Otázka měla zjistit, jak se respondenti cítí v přítomnosti někoho z ukrajinské minority. Otázka měla být více kontaktní než předchozí, neboť mnohé deklarované postoje často při osobním kontaktu lidé mění nebo se podle nich nechovají. Ve všech odpovědích je také třeba brát v potaz častý jev, kdy se respondenti i v anonymním dotazníku snaží působit lepším dojmem, proto své odpovědi mírně upravují směrem k tomu, co je považováno za optimální. Jde o otázku projekční, do které mají respondenti promítnout svoje postoje vůči dotyčné menšině. Nicméně nadpoloviční většina 55,42 % respondentů uvedla, že v osobní přítomnosti Ukrajince/Ukrajinky se cítí přirozeně. Druhou nejpočetnější skupinou (21,69 %) pak tvořili respondenti, kteří uvedli, že jsou jim příslušníci této menšiny v osobním kontaktu lhostejní. Necelých 11 % uvedlo, že se cítí nejistě, a v 7,23 % respondentů příslušníci ukrajinské menšiny vzbuzují lítost. Pouze čtyři respondenti tvořící 4,82 % z celkového počtu uvedli, že se cítí nepříjemně.

Graf 13: Byl/a byste ochoten/a pomoci Ukrajinci v tísní?

Častým jevem v české společnosti je jistá forma apatie či pasivity, neochota k aktivnímu konání. Otázka si klade za cíl, zda by respondenti byli ochotni aktivně pomoci ukrajinskému přistěhovalci v nouzi. Zde se ukázala jistá forma opatrnosti, především dáme-li ji do kontextu pozitivního hodnocení z předchozích otázek. Výsledky vykazují jistou opatrnost respondentů, neboť nadpoloviční většina 51,81 % účastníků výzkumu by svoji pomoc zvážila v souvislosti s tím, o jakou formu pomoci by šlo. Ochotu pomoci vyjádřilo 43,37 % respondentů. Pouze 4,82 % možnost pomoci jednoznačně odmítlo.

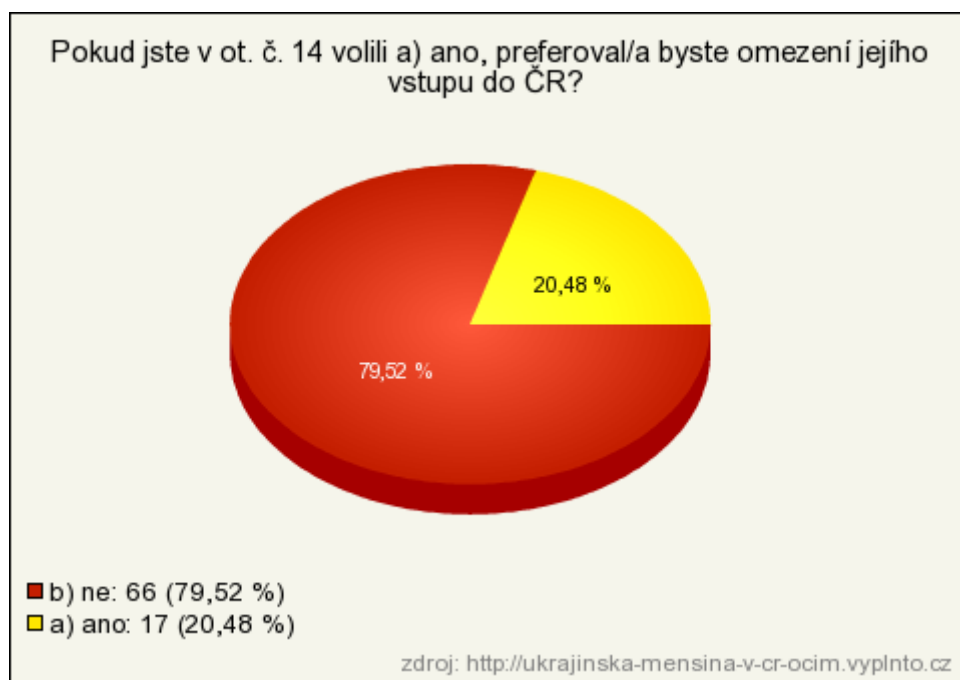
Graf 14: Vadí Vám pobyt ukrajinské menšiny na území ČR?

Cílem této a následující otázky bylo zjistit, zda přese všechno výše uvedené českým občanům vadí přítomnost ukrajinské menšiny na českém území. Drtivá většina odpovědí (celých 89,16 %) zněla, že nikoliv. Můžeme tedy konstatovat, že tento výsledek konvenuje s veskrze tolerantním a pozitivním hodnocením, které ukazovaly předchozí otázky.

Graf 15: Pokud jste v ot. č. 14 volili a) ano, preferoval/a byste omezení jejího vstupu do ČR?

Poslední uzavřená otázka měla být určena pouze těm respondentům, kteří v předchozí otázce zvolili možnost, že jim pobyt ukrajinské menšiny v České republice vadí, což bylo pouhých 9 respondentů. Nicméně toto zadání zůstalo respondenty nepochopeno a odpověděli opět všichni účastníci. Můžeme si ovšem díky tomu doplnit obrázek o názoru na otázku, zda by měla být imigrační politika vůči Ukrajině přísnější. Ač by se dal očekávat shodný výsledek z předchozí otázky, poměr odpovědí ano vs. ne byl poněkud odlišný. 79,52 % respondentů by nepreferovalo omezení vstupu ukrajinské menšiny do České republiky, tedy o 8 respondentů méně než těch, kteří v předchozí otázce odpověděli, že jim přítomnost ukrajinské menšiny nevadí. Naopak pro nějaké omezení vstupu na území České republiky by bylo 17 respondentů, přestože pouze 9 respondentů v otázce 14 uvedlo, že jim přítomnost ukrajinské minority vadí.

Tabulka 1: Uveďte několik slov, slovních spojení či vět, které charakterizují Vaše vnímání či postoj k ukrajinské menšině

Poslední otázka se zadáním lišila od předchozích. Šlo o dobrovolnou otevřenou otázku, v níž respondenti měli možnost vyjádřit několika slovy či větami svůj postoj k ukrajinské menšině. V rámci analýzy těchto odpovědí jsem po opakovaném prozkoumání

stanovila několik zásadních pojmů či kategorií názorů, které se ve výpovědích vyskytovaly nejčastěji. Níže uvádím seznam těchto kategorií a četnost jejich výskytu (seřazeno od nejčetnějších po nejméně četné).

KÓD	ČETNOST
pracovitost	16
skromnost	8
je mi to jedno, popř. neutrální postoj	7
lidé jako my	6
alkohol, opilství	5
levná pracovní síla	4
inteligence	3
berou Čechům práci	3
vzdělání	2
slušnost	2
nejistota, nedůvěra	1
nepřizpůsobiví	1
kriminalita	1

V tabulce jednoznačně převažuje pojem „pracovitost“. Tato vlastnost byla v souvislosti s ukrajinskou menšinou zmiňována nejčastěji, následována skromností, často popsanou jako schopnost a ochotu smířit se s nepříliš dobrými životními podmínkami.

Další dvě kategorie se mohou jevit na první pohled obdobně. Nicméně kategorie „je mi to jedno, popř. neutrální postoj“ vyjadřuje spíše ty názory, kdy se respondenti nechtěli pouštět do žádného hodnocení. Často zmiňovaným důvodem byla absence osobní zkušenosti a pouze zprostředkovaných informací z médií. Nebo v respondentech celá problematika nevzbuzuje vážnější zájem a nemají potřebu si ho utvářet. Naopak následující kategorie názorů shrnutých pod sousloví „lidé jako my“ byla mnohdy založena na osobní zkušenosti s tím, že není nutné vytvářet distinkci mezi českými a ukrajinskými občany, mj. že se ve všech lidských společenstvích vyskytuje široké spektrum charakterů. Respondenty lze označit jako tolerantní k menšinám.

Kolem středu spektra se pohybuje četnost výskytu zmínek o opilství, nadměrné konzumaci alkoholu, konkrétně vodce. Nutno zdůraznit, že ne vždy však výrok obsahující

tyto pojmy měl celkově negativní vyznění. Což může mít souvislost s tradiční tolerancí české společnosti ke konzumaci alkoholu.

Obdobně to platí pro označení Ukrajinců jako levné pracovní síly. Zatímco v určitých výrocích bylo toto myšleno jako pozitivní jev, v jiných jako negativní ve smyslu konkurence českým pracovníkům či pokřivení volného pracovního trhu. Četnost výskytu tohoto názoru je však nižší než pojmu „levná pracovní síla“, což potvrzuje výše řečené.

Dále za zmínku stojí jev, že byť ukrajinští pracovníci v České republice obvykle vykonávají nekvalifikované práce, respondenti zmiňovali pojmy „inteligence“ a „vzdělání“. Z jejich výroků také vyplývalo, že někteří z nich jsou obeznámeni s faktem, že mnoho zde pracujících Ukrajinců má v domovině dosažené velmi vysoké vzdělání.

Jednoznačně negativní kategorie pojmů byly mezi odpověďmi zastoupeny nejméně, jak vyplývá z posledních tří řádků výše uvedené tabulky. Můžeme tedy konstatovat, že tyto výsledky potvrdily hypotézu, že vnímání ukrajinské menšiny v očích české majority je převážně pozitivní.

ZÁVĚR

Tato práce si stanovila za cíl ozřejmit vztah české veřejnosti k ukrajinské imigrační komunitě po roce 1989. Úvodní část poukazuje na historické vazby mezi českým a ukrajinským národem, sleduje dějinný vývoj česko-ukrajinských vztahů. Popisuje jednotlivé emigrační vlny na naše území až po výraznou ekonomickou migraci po vzniku samostatné Ukrajiny. Objasňuje tristní hospodářskou situaci na Ukrajině jakožto zásadní důvod ekonomické migrace po vyhlášení nezávislosti země.

Práce dále analyzuje postavení ukrajinské migrační komunity v České republice, životní, kulturní a pracovní podmínky Ukrajinců u nás. Popisuje metody boje s nelegální migrací jak na úrovni Evropské unie, tak na úrovni České republiky. Objasňuje specifika ukrajinské migrační komunity, která ovlivňují veřejné mínění, život současné ukrajinské menšiny u nás. Popisuje fakta integrace imigrantů definované vládou, obsahuje výčet zákonných podmínek pro udělení českého občanství.

Další část práce se věnuje zjišťování současného stavu vnímání české veřejnosti ukrajinské menšiny. Zvolila jsem metodu kvantitativního výzkumu, konkrétně metodu dotazníkovou. Šetření se zúčastnilo 83 respondentů, dotazník tvořilo 16 otázek, z toho 14 uzavřených, 1 polouzavřená a 1 otevřená. Odpovědi na úvodní otázky definovaly sociodemografické složení respondentů, v další části dotazníku otázky směřovaly ke zjišťování vztahu a vnímání členů ukrajinské komunity z hlediska osobních zkušeností, vlivu Ukrajinců na pracovní trh, reflexe stereotypu ve veřejném mínění týkající se kriminality ukrajinské menšiny, osobní sympatie či antipatie vůči Ukrajincům i míru ochoty k aktivní pomoci Ukrajinci v nouzi.

Jak jsem již zmínila v úvodu této práce, s Ukrajinou a jejími obyvateli mě pojí silné rodinné a osobní vazby a otázka současného nazírání české veřejnosti na ukrajinskou menšinu u nás mi není lhostejná. Vlastní osobní vývoj v sebeuvědomění a přijetí mých rodových kořenů mě vedlo ke zkoumání vývoje vztahu českých občanů vůči ukrajinské komunitě. Výsledky výzkumné části dokládají posun ve vnímání ukrajinské menšiny od spíše negativního postoje k pozitivnímu. Osobně se však domnívám, že by se česká veřejnost měla k této menšině postavit vstřícněji a vytvořit pro ni takové podmínky, které by jí a jejím rodinám umožňovaly důstojný život v zemi, kterou si Ukrajinci vybrali jako místo svého pobytu. Víím, že cesta k tomuto cíli bude dlouhá a obtížná, nicméně doufám, že se podaří i toto etnikum zařadit do našeho života a začlenit do společnosti tak, aby se zde cítilo dobře.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

Universum: všeobecná encyklopedie. Vyd. 1. Praha: Odeon, 2001, 662 s. ISBN 80-207-1072-8.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.

DRBOHLAV, Dušan. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 311 s. ISBN 978-80-246-1552-3.

KALETA, Petr. *Cesta do Haliče: František Řehoř a poznání života východní Haliče ve druhé polovině 19. století*. Olomouc: Votobia, 2004, 266 s., [32] s. obr. příl. ISBN 80-7220-174-3.

MACŮREK, Josef. *Dějiny východních Slovanů*. Díl 3, Od poloviny 19. století do počátku 20. století.

UHEREK, Zdeněk, Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, 259 s. ISBN 978-80-87112-12-0.

ZILYNSKYJ, Bohdan. *Ukrajinci v Čechách a na Moravě: stručný nástin dějin*. Česko: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 2002, 76 s. ISBN 80-903164-1-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

AMSTERODAMSKÁ SMLOUVA POZMĚŇUJÍCÍ SMLOUVU O EVROPSKÉ UNII, SMLOUVY O ZALOŽENÍ EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ A SOUVISEJÍCÍ AKTY. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf

CIA — The World Factbook: Ukraine. [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

Diferenciace mezd zaměstnanců. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/diferenciace_mezd_zamestnancu

Ukrajinci. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: www.mighealth.net/cz/index.php/Ukrajinci

Ukrajinská iniciativa — ukrajinská diaspora v ČR. [online]. [cit. 2013-06-14].
Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/>

Veřejná databáze ČSÚ. [online]. [cit. 2013-06-11]. Dostupné z:
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=OBY5092PU_OK&&kapitola_id=743

GRAEME, Hugo. Cirkulační migrace a rozvoj: asijsko-tichomořská perspektiva.
[online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/cirkulacni-migrace-a-rozvoj-asijsko-tichomorska-perspektiva>

KÁBELOVÁ, Andrea. Sčítání lidu v České republice — cizinci navýšili počet
obyvatel ČR. [online]. [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Fakta-o-CR/Obecna-fakta-o-CR/Scitani-lidu-v-Ceske-republice-%E2%80%93-cizinci-navysili>

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví?	35
Graf 2: Věk?	36
Graf 3: Nejvyšší ukončené vzdělání?	37
Graf 4: Bydliště?	38
Graf 5: Znáte osobně příslušníka ukrajinské menšiny?	39
Graf 6: Pokud jste v ot. č. 5 zvolili a), pak odkud?	40
Graf 7: Pociťujete či pociťovali jste někdy ohrožení na trhu práce ze strany této menšiny?	41
Graf 8: Byli jste někdy terčem útoků či agrese v jakékoli formě ze strany této menšiny?	42
Graf 9: Působení ukrajinských obyvatel na našem trhu vnímáte:	43
Graf 10: Pokud jste u ot. č. 6 zvolili a), jak byste zhodnotili výkon ukrajinského pracovníka?	44
Graf 11: Myslíte si, že v této menšině je vyšší míra kriminality než v majoritní populaci?	45
Graf 12: Jak se cítíte v přítomnosti příslušníka ukrajinské menšiny?	46
Graf 13: Byl/a byste ochoten/a pomoci Ukrajinci v tísní?	47
Graf 14: Vadí Vám pobyt ukrajinské menšiny na území ČR?	48
Graf 15: Pokud jste v ot. č. 14 volili a) ano, preferoval/a byste omezení jejího vstupu do ČR?	49

Seznam tabulek

Tabulka 1: Uveďte několik slov, slovních spojení či vět, které charakterizují Vaše vnímání či postoj k ukrajinské menšině	50
---	----

Seznam příloh

Příloha A: Zadání dotazníku	I
-----------------------------	---

PŘÍLOHA A: ZADÁNÍ DOTAZNÍKU

Ukrajinská menšina v ČR očima české veřejnosti

1. Pohlaví?

a) muž b) žena

povinná otázka

2. Věk?

a) méně než 20 let b) 20 - 34 let c) 35 - 49 let d) 50 - 65 let e) více než 66 let

povinná otázka

3. Nejvyšší ukončené vzdělání?

a) ZŠ b) SŠ (vyučen) c) SŠ s maturitou d) VOŠ e) VŠ

povinná otázka

4. Bydliště?

a) vesnice (do 3.000 obyvatel) b) malé město (do 30.000 obyvatel) c) město střední velikosti (do 100.000 obyvatel) d) velké město (do 500.000 obyvatel) e) velkoměsto (nad 500.000 obyvatel)

povinná otázka

5. Znáte osobně příslušníka ukrajinské menšiny?

a) ano b) ne

povinná otázka

6. Pokud jste v ot. č. 5 zvolili a), pak odkud?

(text)

povinná otázka

7. Pociťujete či pociťovali jste někdy ohrožení na trhu práce ze strany této menšiny?

a) ano b) ne

povinná otázka

8. Byli jste někdy terčem útoků či agrese v jakékoliv formě ze strany této menšiny?

a) ano b) ne

povinná otázka

9. Působení ukrajinských obyvatel na našem pracovním trhu vnímáte:

a) pozitivně (Ukrajinci za malou mzdu vykonávají práce, které by Češi za tuto mzdu odmítli konat b) negativně c) je mi to jedno/nemám názor

povinná otázka

10. Pokud jste u ot. 6 zvolili a), jakbyste zhodnotili výkon ukrajinského pracovníka?

a) pozitivně (spolehlivý, pracovitý) b) negativně c) neutrálně (stejný jako ostatní pracovníci)
povinná otázka

11. Myslíte si, že v této menšině je vyšší míra kriminality než v majoritní populaci?

a) ano b) ne

povinná otázka

12. Jak se cítíte v přítomnosti příslušníka ukrajinské menšiny?

a) přirozeně b) nejistě c) je mi ho líto d) nepříjemně e) mám obavy f) jsou mi lhostejní

povinná otázka

13. Byl/a byste ochoten/a pomoci Ukrajinci v tísni?

a) ano b) ne c) nevím - záleželo by na druhu pomoci

povinná otázka

14. Vadí Vám pobyt ukrajinské menšiny na území ČR?

a) ano b) ne

povinná otázka

15. Pokud jste v ot. č. 14 volili a) ano, preferoval/a byste omezení jejího vstupu do ČR?

a) ano b) ne

nepovinná otázka

16. Uveďte několik slov, slovních spojení či vět, které charakterizují vaše vnímání či postoj k ukrajinské menšině

(text)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Iveta Fišerová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Ukrajinská menšina v České republice po roce 1989 očima české veřejnosti

Rok: 2013

Počet stran textu: 55

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 7

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 8

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Bursík